

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Muotoilun koulutusohjelma/ Tekstiili- ja vaate suunnittelu

Terhi Mäkinen

NÄKYMÄTÖN JÄLLEEN NÄKYVÄKSI – RAIKAS HUOPAINEN MEKKO-
MALLISTO LAPSILLE

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Muotoilu

MÄKINEN, TERHI

Näkymätön jälleen näkyväksi – raikas huopainen mekko-
mallisto lapsille

Opinnäytetyö

56 sivua + 17 liitesivua

Työn ohjaaja

Yliopettaja Sinikka Ruohonen

Toimeksiantaja

Kids and Teens Ky

Toukokuu 2010

Avainsanat

Lastenvaate, huopa, villa, villan värjäys

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena on suunnitella toimiva ja ilmeikäs huopainen lasten mekko- ja leikki-ikäisille lapsille. Työssä on tarkoitus suunnitella lapsilähtöisiä tuotteita lapsille, lasten toiveet huomioiden. Tarkoituksena on huomioida lapset vaateen käyttäjinä sekä kiinnittää huomiota materiaaliin, väriin ja pintastruktuuriin sekä niiden mielenkiintoiseen yhdistämiseen. Tarkoituksena on luoda mallisto joka pystyy tarjoamaan markkinoille yksilöllisiä ja raikkaita sekä selkeän ilmeikkäitä tuotteita, joilla on uutuusarvoa.

Työssä tutustutaan villaan materiaalina, villan värjäämiseen visuaalista värjäystä hyödyntäen sekä applikointiin, jolla voidaan saada tuotteeseen mielenkiintoisia yksityiskohtia.

Työssä perehdytään lasten leikki-ikään, mielikuvitusmaailmaan ja tutkitaan lasten käyttäytymistä sekä havainnointia luonnossa.

Huopainen mallisto koostuu kuudesta raikkaasta pikkutytön mekosta, joiden suunnittelussa on huomioitu lapset ja ostopäätöksen tekevät vanhemmat sekä tuotteen toimivuus persoonallista ilmettä unohtamatta. Vaatteet on valmistettu piensarjana, työvaiheet mietitty toimiviksi ja kokonaisuus yhteneväiseksi.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Design

MÄKINEN, TERHI

Making the invisible visible – a fresh collection of felt dresses for children

Bachelor's Thesis

56 pages + 17 pages of appendices

Supervisor

Sinikka Ruohonen, principal lecturer

Commissioned by

Kids and Teens Ky

May 2010

Keywords

children's wear, felt, wool, wool dyeing

The purpose of this thesis project is to design a functional and expressive line of dresses for pre-school children using felt. The project is intended to design child-orientated products for children based on their wishes. The project focuses on the children as the users of the product and takes into consideration materials, colours, and surface structures, combining them in new and interesting ways. The aim of this project is to create a collection of dresses that consists of unique and fresh products with novelty value.

The project studies the use of wool as a material, colouring wool using visual colouring, and the use of appliqué to create interesting details in the products.

The project focuses on pre-school children, their fantasy worlds and their behaviour and perception in everyday life.

The felt collection consists of six fresh dresses for little girls. The dresses' design process has taken into consideration the children, the adults who make the purchase decisions, and the functionality of the products without compromising the unique designs. The dresses have been manufactured as a small series, with well-designed manufacturing stages to ensure a consistent outcome.

SISÄLLYS

KÄSITTEET

1	JOHDANTO	8
2	OPINNÄYTETYÖN AIHEEN ALUSTUSTA	9
	2.1 Aiheen valinta	9
	2.2 Tutkimusongelman määrittely	10
3	YHTEISTYÖKUMPPANIT	12
4	TYÖN TAVOITTEET	12
5	TUTKIMUSMENETELMÄT	13
	5.1 Seminaarityöstä kivijalka opinnäytteelle	13
	5.2 Seminaarityöstä opinnäytteeseen	16
6	MALLISTON LÄHTÖKOHDAT	17
	6.1 Villa materiaalina	17
	6.2 Villan värjäys	18
	6.3 Applikointi	20
	6.4 Lasten leikki-ikä ja mielikuvitusmaailma	22
	6.5 Lapset ja luonto	23
	6.6 Haastattelut	27
7	SUUNNITTELU- JA VALMISTUSPROSESSI	29
	7.1 Lapsi ja kuva	29
	7.2 Luonnosteluvaihe	31
	7.3 Mallien valinta	33
	7.4 Kaavojen valmistus	35
	7.5 Materiaalin värjäys	37
	7.6 Mallien valmistus	43
8	VALMIIDEN MEKKOJEN ARVIOINTI	46
9	POHDINTA	48
	LÄHTEET	51
	KUVALUETTELO	55

LIITTEET

- Liite 1. Tunnelmakartta Kukkasilla
- Liite 2. Tunnelmakartta Aurinko ja tuhat kuuta
- Liite 3. Tunnelmakartta Pilvilinnoja
- Liite 4. Tunnelmakartta Ruska
- Liite 5. Tunnelmakartta Sienimetsällä
- Liite 6. Tunnelmakartta Hopeiset hiutaleet
- Liite 7. Mekon kaavat 1:4
- Liite 8. Tasokuvat ja poikkileikkauskuvat
- Liite 9. Esityskuvat Kukkasilla ja Aurinko ja tuhat kuuta
- Liite 10. Esityskuvat Pilvilinnoja ja Ruska
- Liite 11. Esityskuvat Sienimetsällä ja Hopeiset hiutaleet
- Liite 12. Kuvat valmiista Kukkasilla-mekosta
- Liite 13. Kuvat valmiista Aurinko ja tuhat kuuta -mekosta
- Liite 14. Kuvat valmiista Pilvilinnoja-mekosta
- Liite 15. Kuvat valmiista Ruska-mekosta
- Liite 16. Kuvat valmiista Sienimetsällä-mekosta
- Liite 17. Kuvat valmiista Hopeiset hiutaleet -mekosta

KÄSITTEET

Abstrakti/ abstract on käsitteellinen, epähavaittava, vaikeatajuinen

Applikointi/ application eli päällikeompelu, on kirjontatekniikka, jossa kangas kiinnitetään toisen kankaan päälle. (Lawther, Besley 1994, 170.)

Huopa/ felt on kangas, jossa ei ole lointa eikä kudetta. Huopa syntyy, kun karstattua villalevyä käsitellään lämpimällä saippuavedellä. Huovalla voidaan tarkoittaa myös kudottua tai neulottua kangasta, joka on viimeistelty joko karstaamalla tai vanuttamalla. (Talvitie, Tammi 2004, 17.)

Huovutus/ felting on tekniikka, jossa villa lämpimän saippuaveden ja mekaanisen käsittelyn avulla huopuu. Villakuitu on suompeitteinen. Huouessa suomut avautuvat, turpoavat ja takertuvat tiiviisti toisiinsa. (Talvitie, Tammi 2004, 17.)

Konkreettinen/ concrete on todellinen ja havaittava

Osallistuva havainnointi/ committed observation Havainnointi tarjoaa menetelmän, jolla tutkija saa oleellista tietoa kohderyhmästään, tietoa jota kohderyhmä ei välttämättä muutoin osaa kertoa. Aktiivisessa observoinnissa tutkija vaikuttaa tapahtumien kulkuun, mutta samalla hänen on tiedostettava roolinsa ja vaikutuksensa tilanteeseen. (Anttila 1998, 218–221.)

Protomalli/ prototype on ensimmäinen mallikappale vaatteesta. Proton avulla voidaan tarkastella esimerkiksi vaatteen istuvuutta, leikkauksia ja mittasuhteita.

Synkretismi/ syncretism on kehityspsykologiassa käytetty termi kuvaamaan monimutkaisten merkitysten tiivistämistä yksinkertaisiksi muodoiksi. (Surakka 1994, 36.)

Tapaus- eli case-tutkimus/ case-research tutkii intensiivisesti jotakin tiettyä ryhmää, pyrkien saamaan siitä kokonaisvaltaisen ja tarkan tilannekuvauksen rajatussa ympäristössä (Anttila 1998, 252.)

Vanutus/ felt on jatkumo vesihuovutukselle. Vanutuksessa tuotetta hierotaan ja työstetään voimakkaasti, jolloin saadaan mahdollisimman tiivis lopputulos. Vanutuksen aikana työ kutistuu normaalisti noin 30 prosenttia. (Talvitie, Tammi 2004, 17.)

Vastaanottajakeskeinen kuva-analyysi ottaa ensisijaisesti huomioon kuvan katsojan näkökulmasta. Tämä merkitsee niin sanotusti keskustelua kuvan kanssa, eli minä olen luovasti ajatteleva vastaanottaja ja luon kuvalle sen sisällön. (Anttila 1998, 264.)

1 JOHDANTO

Lapsilla on erinomainen kyky nähdä ja havaita ympäröivää luontoa. Leikki-ikäiset lapset ovat parhaassa iässä oman elämänsä tutkimusmatkailijoina. Heillä on runsas mielikuvitusmaailma ja lähes ehtymätön kiinnostus ympärillä tapahtuviin asioihin.

Opinnäytetyössäni haluan korostaa lapsen ja aikuisen vuorovaikutuksen merkitystä ja tuoda näkymättömän maailman näkyväiseksi. Työssäni olen pyrkinyt todentamaan lasten ja itseni välisen vuorovaikutuksen mallistoksi, joka palvelee parhaalla mahdollisella tavalla lasta tuotteen käyttäjä, ja vanhempaa toimivuutensa puolesta.

Pohjustin aihetta jo seminaarityössäni, joka antaa nyt opinnäytteelleni kivijalan ja valmiuden lähteä tutkimaan aihetta syvemmin. Yhteistyötahoina toimii palautteen antajana Kids and Teens -lastenvaateliikkeestä Anja Junttila, sekä Elina Saari materiaalien osalta.

Opinnäytetyössäni suunnittelen ja valmistan ilmeikkään kuuden asun huopaisen mekko-malliston leikki-ikäisille lapsille. Tutustun uusiin työtapoihin, värjään villaa, Hanki huopaa sekä kiinnitän huomiota pintastruktuuriin. Värjäyksellä ja applikoinnilla pyrin tuomaan esille lasten havainnoimaa luontoa, heidän rikasta mielikuvamaailmaansa sekä värejä että muotoja, joihin lapset itse ovat luonnossa mieltyneet.

Tutkittaessa lasten maailmaa on matka monivaiheinen ja haastava. Koen sen rikkaaksi ja itselleni merkitykselliseksi tutkimusaiheeksi. Koen myös tärkeäksi sen, että saa tuotua lasten itsensä tuottama tieto takaisin heitä miellyttävien tuotteiden kautta, heidän jokapäiväiseen elämäänsä, korostaen luonnon, kuuntelemisen ja vuorovaikutuksen merkitystä. Opinnäytetyöni kertoo matkastani aistikävelyretkeltä, suunnittelun, värjäyksen ja valmistuksen kautta hallittuun mallistokokonaisuuteen.

2 OPINNÄYTETYÖN AIHEEN ALUSTUSTA

2.1 Aiheen valinta

Lasten maailma kiinnostaa minua, lapset ovat pieniä tutkijoita ja maailmanvalloittajia. Lapset voivat ennakkoluulottomasti eläytyä tilanteisiin, heillä on rikas mielikuvitus ja suuri halu tietää ja tutkia ympäröivää maailmaa. Lapsien into on tarttuvaa, mutta meiltä aikuisilta tämä kaikki usein jää huomaamatta.

Aihetta ajatellessa pidin mielessä lasten tärkeyden ja ennen kaikkea aikuisen ja lapsen välisen vuorovaikutuksen merkityksen jokapäiväiseen elämäämme. Lapsilla on paljon asiaa ja meillä on kyky ottaa sitä vastaan. Omassa mallistossani halusin tuoda näkyvämmän näkyväiseksi ja käsitellä lasten itsensä tuottamaa tietoa omasta elämästään ja havainnoistaan luonnosta. Halusin suunnitella lapsilähtöisiä, lapsiystävällisiä tuotteita lapsille.

”Tiedättehän, että jos jotakuta säikäyttää kovin usein, hän muuttuu helposti näkymättömäksi, sanoi Tuu-tikki pistäen suuhunsa maamunan, joka muistutti pientä mukavaa lumipalloa.” (Jansson 1964, 102). Säikäyttelemisen ei ole kovin vaikeaa, mutta miten saada näkymätön jälleen näkyväksi? Siinä on kysymystä kerrakseen. Muumimamman mukaan siihen tarvitaan rakkautta, mutta myös jotain muuta.

Lastenvaatteiden materiaaleja tutkiessa hämmästyin, miten vähän villavaatteita on markkinoilla. Tutkittuani kauppojen sekä Internetin tarjontaa, rajoittui villavaatteiden osuus lähinnä aluspukeutumiseen tai asusteisiin, vaikka villa on ominaisuuksiltaan järkkymätön materiaali.

Valitsin opinnäytetyön aiheeksi suunnitella ja toteuttaa persoonallisen, huopaisen mekkomalliston lapsille. Tunsin tarvetta tarjota vaihtoehtoja ilmettä jo markkinoilla olevien tuotteiden rinnalle. Halusin mekkoihin mahdollisimman selkeitä linjoja ja yksinkertaisuutta niin, että niissä säilyi kuitenkin jokin ”juju”.

2.2 Tutkimusongelman määrittely

Tutkiessani lastenvaatteita, huomasin niiden usein olevan suunnattu aikuisille lasten sijaan. Aihemaailmat saattoivat olla hyvinkin kyseenalaisia. Vaatteet olivat usein epäkäytännöllisiä tai materiaalillisesti epämiellyttäviä. Monet suuret ketjuliikkeet tarjosivat laadultaan vaihtelevia trikoo-vaatteita, jotka muutamassa pesussa saattavat menettävää ryhtinsä ja muotonsa. Hieman siistimmät vaatteet puolestaan olivat lähes poikkeuksetta valmistettu hyvin epämiellyttävistä materiaaleista. Tekokuiduista, kovasta tyllistä, hengittämättömistä ja joustamattomista materiaaleista, jotka saattavat kiristää, puristaa ja jopa inhottaa eloisaa lasta.

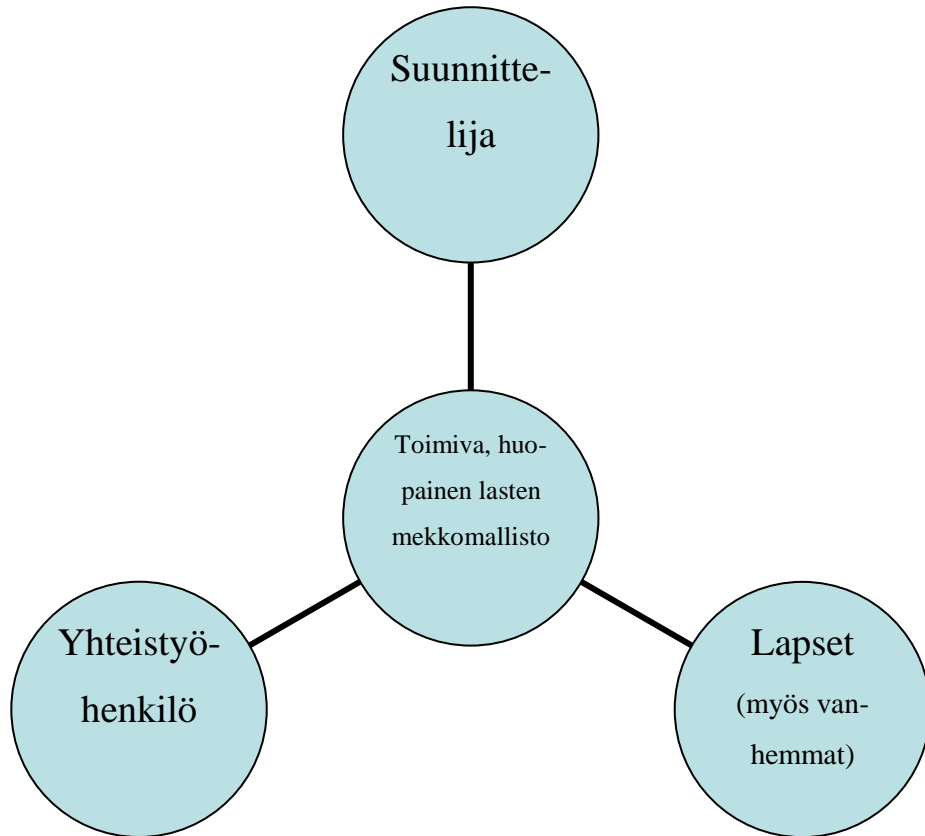
Leikki-ikäisten lasten vaatteissa tulee huomioida monia seikkoja, mutta ennen kaikkea oikea materiaali, joka kestää kulutusta, pesuja ja silitystä. Vaatteen tulee olla myös allergisoimaton ja miellyttävä käyttää sekä näyttää edustavalta säilyttäen kiinnostavuutensa kerta toisensa jälkeen.

Myös lapsilähtöisyys on varsin tärkeä asia. Lapsilla on lähes rajaton mielikuvitusmaailma, jonka me aikuiset usein unohdamme tai sysäämme syrjään. Lapset ammentavat uskomattoman paljon yksinkertaisistakin asioista ja innostuvat entisestään pienellä kannustuksella. Lasten pitäisi antaa olla lapsia, leikkiä ja nauttia lapsuudestaan mahdollisimman kauan, ilman, että mikään vaate sitä ainakaan rajoittaa tai estää lasta olemasta omastakin mielestään kaunis. Olen huomannut, että lapsi osaa ilmaista halunsa ja tyytyväisyytensä omasta ulkonäöstään ja mukavuudestaan jo hyvin varhain.

Haastetta suunnitteluun toi myös se, että vaatteisiin piti saada jännittävyttä ottaen kuitenkin huomioon ne vaatteet, jotka lastenvaatteet asettavat. Pidin tärkeänä myös yksinkertaistamista niin, ettei se vienyt vaatteen kiinnostavuutta.

Halusin myös puhua lasten kanssa samaa kieltä, aliarvioimatta heitä, mutta mukailen ilmaisutyyllillisesti heidän tapaansa luoda kuvia. Jo seminaarityössäni havaitsin, että yksinkertaisessa kuvassa voi olla hyvin monia ulottuvuuksia.

Työni viitekehys muodostui seuraavasti:

Kuva 1. Viitekehys. Suunnittelija, lapset ja vanhemmat sekä yhteistyöhenkilö muodostavat yhdessä toimivan huopaisen lasten mekkomallistosuunnitelman.

Viitekehyksessä on visualisoitu pelkistetty esimerkki työni teoreettisista lähtökohdista. Toimiva suunnitelma ja tuote syntyvät lasten ja myös vanhempien, yhteistyökumppanin sekä suunnittelijan vaikutuksesta toisiinsa.

Tutkimusongelmaksi muodostui:

Kuinka saada tuotua lapsen silmin havainnoitua luontoa suunnittelijan silmin toimivaksi, pintastruktuuriltaan kiinnostavaksi, leikki-ikäisen lapsen mekkomallistoksi?

Alakysymyksiksi muodostuivat:

Kuinka toteuttaa väri ja rakenteet, jotka tuovat vaatteeseen jännittävyyttä, huomioiden kuitenkin lastenvaateen asettamat vaateet?

Miten tuon värjäämällä materiaaliin oikean tunnelman?

3 YHTEISTYÖKUMPPANIT

Yhteistyökumppanina toimii Kids and teens -lastenvaateliike Kouvolasta. Yhteistyökumppani on ainoastaan palautteen antaja.

Liike sijaitsee Kouvolan keskustassa ja on ollut toiminnassa yli 10 vuotta. Omistajan lisäksi liikkeessä työskentelee 1–2 myyjää. Tuotteita tulee alihankintana esimerkiksi Saksasta, Virosta ja Tanskasta, joissa ne valmistetaan, ja myyntiin päätyvistä tuotteista päättää omistaja itse eli Anja Junttila.

Liikkeen tuotteet on suunnattu lapsille. Niissä on huomioitu lapsien tarpeet ja pyritty säilyttämään ajatus, että lapset ovat lapsia, eivät pieniä aikuisia. Liike tarjoaa siistejä käyttö- ja juhla-vaatteita vaihtoehdoksi massatuotteille.

Felt faction Ky:n Elina Saarelta sain hyvin asiantuntevia neuvoja työhöni sekä sain tilattua työssä käyttämäni materiaalin, Hanki-huovan, häneltä. Elina Saari antoi minulle myös mahdollisuuden ottaa häneen yhteyttä, mikäli värjäyksessä tai materiaalin käsittelyssä olisi tullut ongelmia.

4 TYÖN TAVOITTEET

Tavoitteeni oli suunnitella mahdollisimman hyvä ja ilmeikäs mekkomallisto tyttölapsille. Työssäni halusin kuunnella lapsia ja huomioida heidät kuluttajina. Kiinnitin huomiota materiaaleihin niin, että ne olivat lapsiystävällisiä, miellyttäviä ja huollettavia, mutta ennen kaikkea tarjosivat jotakin uniikkia ja persoonallista massatuotannon rinnalle. Kun kaavoitus on selkeän yksinkertainen, nousee mielenkiintoinen materiaali enemmän esille.

Tutustuin uusiin työtapoihin, värjäsin villan, Hanki-huovan, itse sekä kiinnitin huomiota pintastruktuuriin. Värjäyksellä ja applikoinnilla halusin tuoda esille lasten ha-

vainnoimaa luontoa ja heidän mielikuvamaailmaansa. Halusin saada vaatteisiin jonkun ”jujun”, mielenkiintoa herättäviä yksityiskohtia ja selkeitä linjoja.

Lopputuloksen oli tarkoitus olla mahdollisimman hyvä mekkomalliston suunnitelma, joka toteutettuna miellyttää asiakaskuntaa eli lapsia, sekä tietysti myös lasten vanhempia, jotka tekevät ostopäätökset. Toivoin malliston olevan sopivalla tavalla erilainen vaihtoehto jo markkinoilla olevien rinnalle. Pyrin myös siihen, että tuote olisi muunneltava silmälläpitäen tulevaisuutta ja erilaisia markkinoita. Pienillä muutoksilla hyvään ja toimivaan mekkopohjaan voisi asiakkaan toiveen mukaan rakentaa kuviointia tai painatuksia tarpeen tullen. Käsin värjätty tuote antaa myös aina mahdollisuuden leikitellä ja hullutella, tai pysyä hyvin neutraaleissa hillityissä ratkaisuissa. Asiakkaalle voi tarjota yhden absoluuttisen värin ”punainen” sijaan esimerkiksi punasävyisen tai ruskanvärisen pohjan, jolloin värjääjän ei tarvitse orjallisesti tavoitella yhtä tiettyä sävyä, vaan lopputulos voi olla elävä värien harmonia. Tällöin myös uniikki-ajatus korostuu entisestään, koska jokainen mekko ja mekon kappale värjätään jotakin tiettyä tarkoitusta varten, jolloin myös jokaisessa värjättyssä kappaleessa näkyy värjääjän yksilöllinen kädenjälki. Halusin myös huomioida Hanki-huovan taloudellisuuden. Vaikka villa on suhteellisen arvokas materiaali, Hanki-huopa ei tarvitse päärmäyksiä, joten kaikki pienimmätkin ylijäämäpalat ovat käytettävissä. Näin minimoidaan materiaalihukka. Tavoitteena oli tehdä työ, jonka takana voin suunnittelijana ylpeänä seistä, ja joka edetessään poikisi lisää ideoita ja jota jatkokehitellä tulevaisuutta silmällä pitäen.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

5.1 Seminaarityöstä kivijalka opinnäytteelle

Jo seminaarityössäni, Leikki- ja roolivaatemallisto leikki-ikäisille lapsille, paneuduin leikki-ikäisten lasten maailmaan, väreihin ja heidän mielikuviinsa erilaisista eläimistä. Pääsin itse tarkkailemaan 4–7-vuotiaiden lasten ryhmää. Lapset olivat kukin omassa kehitysvaiheessaan, mutta omalla elämänretkellään parhaassa iässä mielikuviutusmatkailijana.

Seminaarityön aiheen valitsin niin, että se palveli minua parhaiten ja antoi mahdollisimman paljon pohjatietoa tulevaan opinnäytetyöhön. Halusin rakentaa itselleni kivija-

lan, jonka päälle syventämällä tietouttani pystyin rakentamaan lisää. Koen seminaarityön olevan oleellinen osa opinnäytettäni, siksi haluan avata seminaarityötäni hieman.

Järjestimme lastenkutsut, toisin sanoen pukeutumisjuhlat siskoni avustuksella. Ajatuksena oli saada tilanteesta mahdollisimman aidon tuntuinen, rento ja mukava leikkihetki lapsille. Kutsuja jaettiin kattavalle ryhmälle lapsia, niin pojille kuin tytöille, villeille ja rauhallisemmille, toisilleen tarhan tai pihapiirin kautta tutuille lapsille.

Tapaus- eli case-tutkimus tutkii intensiivisesti jotakin tiettyä ryhmää, pyrkien saamaan siitä kokonaisvaltaisen ja tarkan tilannekuvauksen rajatussa ympäristössä. Case-tutkimuksessa saadaan usein yksityiskohtaista tietoa jostakin, esimerkiksi tilastojen ulkopuolelle jääneistä, mielenkiintoa herättävistä kysymyksistä. Tutkimuksen tulokset eivät välttämättä ole yleistettävissä tai vastaa koko populaatiota kuvaavaa informaatiota, mutta sen avulla saadaan hyvää taustietoa ja tietoa, jota voidaan muilla menetelmillä vahvistaa, taikka käyttää valmisteltaessa jatkotutkimuksia. (Anttila 1998, 252–253.)

Leikittämällä, laulattamalla, piirtelemällä sekä haastattelemalla pyrin pääsemään mahdollisimman lähelle lapsia niin, että he kokivat minut yhdeksi heistä. Vietin lasten kanssa päivän heille tutussa ympäristössä, tein itselleni sekä avustajalleni kaavakkeet, joihin kirjasimme ylös havaintojamme. Avustajaa käytin siksi, että kaikki minua kiinnostavat asiat tulivat varmasti huomioiduiksi, sekä minimoin riskin vaikuttaa itse tuloksiin.

Osallistuva havainnointi on lähes kaiken tieteellisen työskentelyn perusedellytys. Tapaus-tutkimuksessa havaintoja tehdään esimerkiksi eleistä, ilmeistä, liikkeistä sekä liikehdinnästä verbaalisten asioiden lisäksi. Havainnointi tarjoaa menetelmän, jolla tutkija saa oleellista tietoa kohderyhmästään, tietoa jota kohderyhmä ei välttämättä muutoin osaa kertoa. Tutkija käyttää kaikkia viittä aistia ja erinäisiä apuvälineitä saadakseen mahdollisimman tarkan käsityksen tutkittavasta kohteesta. Aktiivisessa observoinnissa tutkija vaikuttaa tapahtumien kulkuun, mutta samalla hänen on tiedostettava roolinsa ja vaikutuksensa tilanteeseen. Tutkija tekee havaintoja, mutta hänen on pidettävä mielessä, että hän kirjaa ylös vain todelliset havainnot ilman, että seuloo niitä oman arvomaailman kautta. (Anttila 1998, 218–221; Huotari & al. 2003, 53; Metsämuuronen 2000, 45.)

Lasten tuottamaa kuvamateriaalia lähdin tutkimaan vastaanottajakeskeisen kuvanalyysin avulla, joka ensisijaisesti ottaa huomioon kuvan katsojan näkökulmasta. Tämä merkitsee niin sanotusti keskustelua kuvan kanssa, eli henkilö on luovasti ajatteleva vastaanottaja ja luo kuvalle sen sisällön. (Anttila 1998, 264.) Monesta kuvasta pystyi aistimaan eläimen pinnan. Lapset selkeästi havainnoivat ja kiinnittivät huomiota pintastruktuuriin. Lapset eivät pelänneet käyttä värejä, mutta eivät myöskään orjalaisesti tarttuneet vain kirkkaisiin ja pirteisiin väreihin. Noin puolet kuvista oli tummanpohuvia, synkähköjä, mutta silti niistä välittyi lempeä tunnelma. Hämmentävää oli, että vain yksi kuva oli vaaleanpuna-sininen, värit, jotka tavanomaisesti useassa asiayhteydessä mielletään lapsien väreiksi. Tästä päätin, että lapsien värimaailma ja väriyhdistelmät ovat huomattavasti rohkeampia kuin mitä aikuiset yleensä olettavat. Lapsien maailmasta kumpuava hyväntuulisuus ja ennakkoluulottomuus paistoivat kuvista myös. Vain muutamalta hahmolta puuttuivat kasvot, keskivartalo oli poikkeuksetta hyvin perusteellisesti kuvattu. Lapset kiinnittivät huomiota keskivartaloon, ei niinkään käsiin tai jalkoihin, mikä oli hyvin tärkeä huomioida roolivaatteissa, mutta myös lastenvaatteissa yleisesti, joissa ei tarvitse olla mitään ylimääräistä liikkumisen ja olemisen esteenä.

Kuvien avulla halusin nähdä, miten lapset mielessään olevat eläimet näkevät. Mitä värejä heidän mielikuvituseläimissään on ja millaisiin asioihin pienokaiset kiinnittävät huomiota kuvatessaan hahmoja. Kuvat toimivat hyvänä lisänä ja vahvistuksena ohessa käydylle keskustelulle, jossa pääsin kuulemaan ja näkemään lasten ajatuksia eläimistä.

Yhteistyötahon kanssa käydyissä keskusteluissa tärkeimpinä asioina lasten vaatteissa tulivat esiin materiaalit. Lastenvaatteet asettavat materiaaleille monia vaatimuksia, niiden tulisi olla helppohoitaisia, kestää kovaa käyttöä sekä miellyttää silmää vielä useiden pesu- ja käyttökertojen jälkeen. Usein toistuvien pesukertojen takia helppohoitaisuus on lastenvaatteissa enemmän välttämättömyys kuin toive. (Hetemäki & Hiljama 1993, 7.)

Myös vaatteen kiinnitystavat tuli huomioida, tässäkin kohtaa helppous ja toimivuus sekä lapsiturvallisuus nousivat esiin. Napit koettiin hankaliksi, vetoketju ja tarrakiinnitys taas toimiviksi ratkaisuuksi. Lapsen vaatteen tulee olla helppo ja nopea sekä pukea että riisua.

5.2 Seminaarityöstä opinnäytteeseen

Seminaarityössä käyttämäni tiedonkeruutavan havaitsin kohdallani toimivaksi ja tutkimusta ajatellen hyväksi tavaksi hankkia tietoa. Seminaarityö oli myös hyvää harjoitusta opinnäytteeseen, koska nyt osasin paremmin lukea lapsia ja heidän viireystasoaan sekä ennakoida tulevat kompastuskivet.

Opinnäytetyöni aloitin myös hyvin käytännönläheisesti tutustumalla ensin lasten maailmaan havainnoimalla ja tutkimalla heidän käytöstään luonnossa. Tässä apuna käytin kummityttöäni ja pientä ryhmää lapsia, jotta pystyin samaistumaan heihin ja katselemaan maisemaa lapsen silmin. Vietin lasten kanssa koko päivän ulkona, ensin pihalla tutussa lähiympäristössä ja sitten metsäretkellä. Tämän jälkeen siirryimme kaikkien havaintojen kyllästämistä kertaamaan sisätiloihin näkemäämme ja kokemaamme. Lapset saivat kertoa piirtäen, tarinoiden, näytellen kaikesta siitä, mistä pitivät luonnossa, väreistä, muodoista, asioista. Mukana minulla oli muistivihko ja kamera, johon leikkien ja muun toiminnan aikana kirjasin ja tallensin ylös havaintojani. Näitä keinoja käytin siksi, että kaikki minua kiinnostavat asiat tulivat varmasti huomioituiksi, sekä minimoin riskin vaikuttaa itse tuloksiin. Purin vastaukset, analysoin ne ja raportoin havainnot. Analysoin myös lasten tekemiä piirustuksia.

Yhteistyöhenkilöni Anja Junttilan kanssa tapasin useaan otteeseen, ensin haastattelun ja myöhemmin avoimen keskustelun merkeissä. Toivoin häneltä kriittistä silmää suunnitelmilleni ja viisaita neuvoja työlleni, sekä apua vastaantulevien ongelmien kanssa. Keskustelujen kautta sain tietoa, jonka pohjalta pystyin parhaani mukaan täydentämään aineistoani. Myös Elina Saaren kanssa kävimme pitkän keskustelun puhelimitse.

Aistikävelyretket, keskustelut, kuvamateriaali, villan työstömahdollisuudet sekä seminaarityön mukanaan tuoma lapsia koskeva informaatio, toimivat suurelta osin suunnittelun lähtökohtana.

Opinnäytetyöni on toimintatutkimus, johon sisältyy ongelmanratkaisu ja päätelmät. Toimintatutkimus on tutkimusta, jonka avulla pyritään ratkaisemaan erilaisia käytännön ongelmia. Tutkimus on usein tilanteeseen sidottua, yhteistyötä vaativaa ja osallistuvaa. Toimintatutkimus mahdollistaa myös kehityksen ja tavoitteena on usein muut-

taa paremmaksi kohteena olevaa käytäntöä. Toimintatutkimus on joustava ja vaihteittain etenevä prosessi, jossa keskustelun, pohdinnan ja havainnoinnin kautta arvioidaan ja verrataan uutta tietoa aiempaan tietopohjaan. Analyysimenetelmänä käytin vastaanottajakeskeistä kuva-analyysiä ja tiedonhankintamenetelminä aistikävelyretkeä (sensory walk) (Horelli 1992, 15–18) ja osallistuvaa aktiivista havainnointia sekä haastatteluja. (Syrjälä & al. 1994, 30–39.)

6 MALLISTON LÄHTÖKOHDAT

6.1 Villa materiaalina

Villa on ilmeisesti ensimmäisiä tekstiilimateriaaleja, joita ihminen on aikoinaan alkanut käyttää. Villa on edelleen voittamaton lämmöneristyskykynsä puolesta, koska se pystyy imemään itseensä jopa 40 % kosteutta tuntumatta märältä. Märkänä villan lujuus kuitenkin heikkenee huomattavasti. Nimitystä villa käytetään ainoastaan eritoutuisista lampaista saaduista kuiduista eli villasta. Lampaiden jalostuksella on pyritty mahdollisimman hienon ja tasalaatuisen villan tuottamiseen, sekä kehittämään rotuja, jotka tuottavat vain tietynlaista villaa erilaisiin tarpeisiin. (Forss 1994, 39; Mentu & al. 2005, 24; Sisefsky & Sandberg 1984, 54.)

Villan käyttö vaatetus- ja sisustusmateriaalina perustuu sen hyviin ominaisuuksiin. Villalla on vaihteleva tuntu pehmeästä karkeaan, se on myös lämmintä ja kimmoisaa sekä helposti siliävää. Villa eristää hyvin lämpöä, sitoo runsaasti kosteutta, pysyy kauan puhtaana ja on helposti puhdistettavissa. Villaa on helppo muokata, värjätä ja viimeistellä. Se ei hiosta, eikä sähköisty. Muihin luonnonkuituihin verrattuna villa on suhteellisen paloturvallinen korkean syttymislämpötilansa vuoksi. Villalla on myös ainutlaatuisia esteettisiä ominaisuuksia, kuten kiilto ja erilaiset pintarakenteet. (Mentu & al. 2005, 24; Sisefsky & Sandberg 1984, 54; Vahtera, 2004, 17.)

Marja-Riitta Marttilan runo vastaa hyvin kysymykseen: Mistä on suomenlampaan villa tehty?

”Kiharoista kaarevista, sikkuroista somista.
 Pehmoisesta untuvasta, karitsoiden aarteesta.
 Sävyistä monenkirjavista, luojaan itsensä värjäämistä.
 Kuiduista taipuisista, moneen malliin työstyvistä.
 Hoitavasta voitehesta, vanhan kansan tuntemasta.
 Niistä on suomenlampaan villa tehty!”

(Marttila, 2002.)

Villa sopii hyvin asusteiden materiaaliksi, sillä se harvoin aiheuttaa allergiaa. Karhea villa saattaa tosin ärsyttää herkkää ihoa hankautuessaan sitä vasten, myös mahdolliset väri- ja viimeistelyaineet saattavat olla allergisoivia. Villa on myös varsin ekologinen pukeutumisvalinta, sillä sitä voidaan kierrättää, uusiokäyttää sekä tarvittaessa se myös maatuu. (Boncamber 2004, 173–175.)

6.2 Villan värjäys

Villa on valkuaisainekuitu, joka värjäytyy hyvin, mutta värjääminen vaatii erityistä huolellisuutta. Kattilassa värjättäessä värjäysliemen tulee olla hieman hapan, jotta villa ei rasitu ja vahingoitu. Myös värjäyslämpötilaa on tarkkailtava, koska villa ei siedä nopeita lämpötilan vaihdoksia, mutta vaatii kuitenkin lähes kiehuvan liemen, jotta väri kiinnittyy ja saadaan haluttu sekä kestävä lopputulos. Villan värjäämiseen soveltuvat reaktiivivärit, happovärit ja metallikompleksivärit. (Forss 1994, 143; Sisefsky & Sandberg 1984, 60–67; Sjöberg 1994, 70–71; Vahtera 2004, 80–81.)

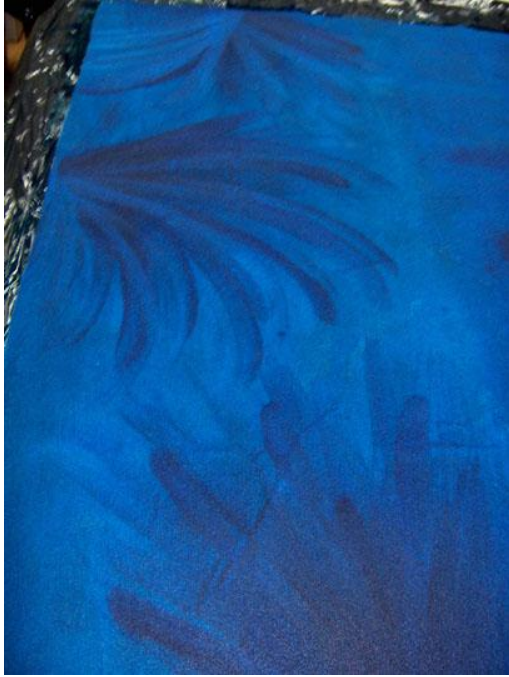
Villalla on suomumainen rakenne, joka avautuu kuumennettaessa ja sulkeutuu vähitellen jäädytettäessä, palautuen alkuperäiseen muotoonsa. Liian nopeat lämpötilan vaihdokset saavat suomut takertumaan toisiinsa epäjärjestyksessä, jonka seurauksena villa vanuttuu. Myös alkalinen liemi vaikuttaa vanuttavasti villaan. (Forss 1994, 143; Sisefsky & Sandberg 1984, 60–67; Sjöberg 1994, 70–71; Vahtera 2004, 80–81.)

Villa tulee värjätä noin 90 °C:ssa, jotta väri kiinnittyy riittävän hyvin ja kesto-ominaisuudet saadaan tyydyttäväiksi. Materiaalia ei tule kuitenkaan laittaa suoraan kuumaan värjäysliemeen, vaan liottaa ensiksi esimerkiksi kädenlämpöisessä, haaleassa vedessä muutamia minutteja. Ylimääräinen vesi puristellaan materiaalista pois,

ennen värjäysliemeen upottamista. Villavärit kiinnittyvät kuituihin yleensä noin 30–60 minuutissa, mutta vaikutusaika voi olla lyhyempikin, jos esimerkiksi halutaan vaan sävyttää hennosti jotakin jo värjättyä materiaalia. On silti muistettava, että värin pysyvä kiinnittyminen villaan vaatii oman aikansa eli noin 15–20 minuuttia. Mikäli materiaalia on vain käytetty värjäysliemessä, on todennäköistä, että sävytetty väri ei ole yhtä kestävä kuin oikealla vaikutusajalla saatu väri. (Forss 1994, 143; Sisefsky & Sandberg 1984, 60–67; Sjöberg 1994, 70–71; Vahtera 2004, 80–81.)

Väriä pois pestessä on myös syytä välttää shokkikäsittelyä eli liian nopeita lämpötilan muutoksia. Värjäyksen päätyttyä materiaalia ei saa nostaa suoraan kylmään huuhteluveteen, vaan aloittaa huuhtominen kuumalla vedellä, jota säädetään hitaasti viileämmälle. Mikäli materiaalia ei voida huuhtoa käsissä, otetaan avuksi eri lämpöisellä vedellä täyttelyjä astioita, joissa liotetaan materiaali aste asteelta viileämmäksi. Materiaalia ei saa hieroa eikä puristella kuivatusvaiheessa, vaan ensin vesi valutetaan pois. Materiaali huuhdotaan useampaan kertaan, kunnes huuhteluveteen ei enää irtoa väriä. Lopuksi materiaali asetellaan tasaiselle tasolle kuivumaan. (Forss 1994, 143; Sisefsky & Sandberg 1984, 60–67; Sjöberg 1994, 70–71; Vahtera 2004, 80–81.)

Vaihtoehtoinen villan värjäysmenetelmä on kasto/seisotus-värjäys reaktiiviväreillä, jossa hyödynnetään väriaineen sitoutumista proteiiniin lievästi emäksisessä liemessä. Kasto/seisotus-värjäyksessä ei tarvitse suuria keittoastioita, kuten villan liemivärjäyksessä, vaan värjäys tapahtuu esimerkiksi tasolla työskenneltäessä. Materiaalia voi maalata ja työstää halutunlaiseksi ja jättää valmiin työn muovin alle kiinnittymään (kuva 2). Työtä seisotetaan värin kiinnittymisen edellyttämä aika, kaksi vuorokautta, huoneen lämmössä. Värjätyin materiaalin voi myös rullata esimerkiksi muoviputken ympärille. Muovilla päällystettyä rullaa voi käänellä seisotuksen aikana raitaisuuden estämiseksi. Kasto/seisotus-värjäys antaa mahdollisuuden useiden värien ja sävyjen yhtäaikaiseen käyttöön, joka mahdollistaa luovan ja visuaalisesti rikkaan ilmaisun värjätessä. (Forss 2000, 20, 116, 154.)

Kuva 2. Visuaalisesti värjätty huopa on valmiina seisotukseen, joko muovilla peittäen tai rullalle käännettynä.

Seisotusajan päätteeksi materiaalille tehdään viimeistelypesut, jossa materiaalia huuhdotaan viileällä vedellä niin kauan kun materiaalista lähtee voimakasta väriä. Juokseva vesi säädetään vähitellen 60 °C:een, jossa työlle tehdään saippuapesu. Pesun jälkeen työn huuhtelua jatketaan vielä jonkin aikaa juoksevalla, vähitellen viilenevällä vedellä. (Forss 2000, 154.)

6.3 Applikointi

Applikointi eli päällikeompelu on ollut tunnettua jo vuosisatojen ajan. Ensimmäinen ihminen, joka aikoinaan paikkasi kuluneen vaatekappaleensa, käytti applikointitekniikkaa. Perinteiset aiheet ja kuviot ovat usein mukailleet luontoa, kasveja, puita, lehtiä, marjoja tai sulkia. Vielä 1900-luvun alun töissä väritys oli selkeää, jopa niukkaa (kuva 3). Pohjakangas oli usein luonnonvalkoista, koristekuvioidiin käytettiin yhtä tai kahta väriä. (Lawther & Besley 1994, 17; Nieminen 1975, 166–167.)

Kuva 3. Yksityiskohta vanhasta taidokkaasti applikointityönä valmistetusta seinävaatteesta (Nieminen, 1975, 166).

Päällikeompelussa kiinnitetään toisesta kankaasta leikattu kuvio pohjakankaalle. Eri-
laisia kuvioita ja kankaita yhdistellen mallivaihtoehdot ovat lähes loputtomat. Päälli-
keompelu sopii erittäin hyvin esimerkiksi lastenvaatteiden, vaatteiden tai kodin tekstii-
lien koristeluun. Päällikeompelulla voi tehdä persoonallisia, luovia tuotteita sekä uu-
distaa että piristää vanhempia. (Brown 2001, 87; Lawther & Besley 1994, 17; Niemi-
nen, 1975, 166–167.)

Applikoinnin voi aloittaa hyvin vähäisillä tarvikkeilla. Tarvitaan neulaa, lankaa, sor-
mustin ja sakset. Kappaleet voi kiinnittää toisiinsa myös ompelukoneella, mikä var-
sinkin suuria pintoja tehdessä nopeuttaa työskentelemistä huomattavasti. Materiaa-
leiksi sopivat hyvin monenlaiset kankaat, toisistaan poikkeavat tai saman kankaan eri
kuosit. Myös pohjakankaan nurjaa puolta voi hyödyntää. Väriä päästävät, liestyvät se-
kä pesussa erilailla käyttäytyvät kankaan tulisi unohtaa ainakin vaatteissa. Niin kuvi-
oiden leikkaus kuin kiinnittäminenkin on hyvä tehdä lankasuoraan, jolloin pesussa ei
tule turhia yllätyksiä. (Brown 2001, 87; Lawther & Besley 1994, 17; Nieminen 1975,
166–167.)

6.4 Lasten leikki-ikä ja mielikuvitusmaailma

Alle kouluikäisen lapsen maailma on kiehtova ja tapahtumarikas. Lapsi kasvaa valtaavan nopeasti ja kehittyy itsenäiseksi, oman tahdon omaavaksi yksilöksi. Missään muussa vaiheessa elämää kehitys, uusien asioiden oppiminen ja taitojen karttuminen ei ole yhtä kiivasta. Lapsi käy läpi kaikki kehitysvaiheet, jolloin hänen tunne-elämänsä, ajattelunsa, motoriikkansa, havaintokykynsä, kielensä ja sosiaaliset taitonsa kehittyvät. Nämä tuovat mukanaan epäonnistumisia ja onnistumisia, iloineen ja suruineen. (Jarasto & Sinervo 1997, 17.)

4–5-vuotias lapsi on varsinaisessa sisäisen maailman myllerryksessä. Lapsella alkaa olla tarpeeksi paloja, muistikuvia, kokemuksia, elämyksiä ja sanavarastoa mielikuvitusmaailman palapeliin. Tämä näkyy lapsen käyttäytymisessä monin eri tavoin. Lapselle mielikuvituksen tuoman ilon lisäksi tämä voi myös aiheuttaa pelkoja, koska raja toden ja mielikuvituksen välillä voi olla vielä varsin horjuva. Lapset eivät tässä kehitysvaiheessa tietoisesti valehtele, vaikka saattavat kertoilla hurjia juttuja, kenties uskoen niihin itsekin. (Jarasto & Sinervo 1997, 52–53.)

Mielikuvitus rikastuttaa ja monipuolistaa lapsen leikkejä ja auttaa kiinnostumaan saduista ja kertomuksista. Mielikuvituksen vaikutus näkyy myös liikkeissä, motoriikassa ja rytmisissä. Uudet haasteet ja kädentaitojen kehittäminen innostavat. Lapsi motivoituu saadessaan itse keksiä ja tehdä. (Jarasto & Sinervo 1997, 53–55.)

5–6-vuotiaan maailma on kuin tyyntä myrskyn edellä. Olo on ajoittain hyvinkin leppoisaa ja lapsi tuntuu olevan isohko ja osaavainen. Lapsi osaa ilmaista tunnelmiaan ja elämyksiään elein ja ilmein. Hän osaa eläytyä mielikuvitusta apuna käyttäen erilaisiin tunteisiin ja rooleihin. Musiikin maailma saa lapsen helposti liikkumaan ja nauttimaan. Aivan pienet asiat auttavat lasta siirtymään uusiin kiehtovampiin maailmoihin, hän ei tarvitse siihen paljon rekvisiittaa. Lapsi kokee oman identiteettinsä turvalliseksi ja vapautuu näin leikkimään kuviteltuja olentoja ja hahmoja uskaliaammin. (Jarasto & Sinervo 1997, 62–63.)

Asuja suunnitellessani halusin korostaa mahdollisuutta hyödyntää tuota mielikuvitusta täynnä olevaa lapsen maailmaa, jossa tuodaan näkymätön maailma näkyväiseksi. Toi-

sin sanoen halusin antaa lapselle aikaa, kuunnella häntä sekä antaa mahdollisuuden kertoa, mitä hän näkee, tuntee, kokee, haistaa ja maistaa luonnossa ollessaan.

6.5 Lapset ja luonto

Mietin tarkasti, miten saan lapsista irti kaiken tarpeellisen ja tärkeän informaation työhöni. Seminaarityössäni havaitsin, että lähes ainoa tapa ymmärtää lasta on asettua hänen kanssaan samalla viivalle, tyhjentää oma mieli ennakkoasenteista ja -luuloista ja antaa lapselle tilaa ja aikaa sekä mahdollisuus viedä tilannetta eteenpäin. Pohdin, kuinka lapset parhaiten herkistävät aistejaan ja ilmaisevat itseään sekä mieltymyksiään luonnosta.

Päädyn käyttämään tutkimusmenetelmänä osallistuvaa havainnointia, kuten seminaarityössäni. Toisena tutkimusmenetelmänä käytin aistikävelyretkeä, jonka ajatuksena on tähdätä tunteenomaisen kokemuksen aikaansaamiseen sekä ilmiön älylliseen käsittämiseen. Aistikävelyretki mahdollistaa tutun ympäristön kokemisen uudelleen sekä mahdollistaa avautumisen täysin vieraalle ympäristölle. Aistikävelyretki ei varsinaisesti ole tutkimusmenetelmä vaan tekniikka, jonka avulla voidaan herkistää aisteja ja ennen kaikkea herkistyä tutkittavalle kohteelle. (Horelli 1992, 15.)

Aloin valmistella aistikävelyretkeä kesällä 2009. Otin ensin yhteyttä lapsiin ja heidän vanhempiansa ja lähdin selvittämään ketkä pienokaisista haluaisivat olla mukana projektissani. Selitin lapsille työstäni sekä tulevasta retkestä. Alustimme vanhempien kanssa aikataulun ja sovimme järjestelyistä.

Retkelle lähtiessä kehotin lapsia rentoutumaan ja valmistautumaan näkemäänsä. Kannustin heitä myös kuuntelemaan, haistamaan, maistamaan ja tuntemaan luonnon. Kerroin heille millaisia aisteja meillä ihmisillä on ja pyysin heitä tutkimaan ympäristöönsä näiden kakkien aistien avulla. Varmistin vielä, että innokkaat aistiretkelijät ymmärsivät mitä kerroin ja lähdimme matkaan.

Lapsien leikkiessä, tutkiessa ja ihmetellessä ympäristöä kirjasin havaintoja ylös. Halusin saada aikaiseksi voimakkaan vuorovaikutuksen lasten ja itseni välillä, kuitenkin niin, että en vaikuttanut liikaa lasten havainnointiin, vaan pyrin pitämään mielenkiinnon ja pitkäjännitteisyyden yllä, kuten esittämällä kysymyksiä äänistä, tuoksuista, pin-

tojen tunnusta, muodoista ja väreistä. Pyysin lasta ajattelemaan tuntemuksia, sulkemaan silmänsä ja kertomaan minulle niistä. Halusin ymmärtää lasta ja kokea, mitä hän tunsi ollessaan vuorovaikutuksessa luonnon kanssa.

Aikuiset unohtavat usein, että lapset ymmärtävät ja huomaavat todella paljon asioita sekä kokevat maailmaa yhtäläillä kuin aikuiset. Vaikka lapsen hankkima ja tulkitsema tieto ja ajattelu, on erilaista, se ei silti ole yhtään alempiarvoista kuin aikuisten. Ymmärtämisen kuilun heidän välilleen tuo aikuisten käyttämä abstrakti ja lapsen konkreettinen ajattelu. (Horelli 1992, 6.)

Kun olimme tutustuneet tuttuun sekä vieraaseen ympäristöön, oli aika siirtyä sisätiloihin purkamaan aistikävelyretken antia. Kävimme suuren pöydän ympärille niin, että jokainen sai katsekontaktin ja pääsi yksitellen kertomaan mitä oli nähnyt, kuullut ja mikä tai mitkä asiat olivat jääneet heidän mieleensä. Jotta kaikki oleelliset asiat palautuivat mielen syövereistä, autoin lapsia pienillä kysymyksillä, kuten mitä aisteja lapsi käytti mielestään eniten, millaisia kuvioita hän havaitsi, mistä hän erityisesti piti. Näin lapsi pääsi rennosti eläytymään tilanteeseen, eikä hänen tarvinnut jännittää muistuuksia kaikki varmasti mieleen, vaan tilanne soljui eteenpäin keskustelun ja eläytymisen myötä. Havaitsin seminaarityötä tehdessä, että lasta ei saa ajaa tilanteeseen, jossa hän joutuu miettimään liikaa sitä, miten hänen kuuluu vastata tai olla, koska silloin lapsi usein sulkeutuu ja säikähtää, ja hyvin suuri osa tärkeästä informaatiosta jää saamatta.

Päivän päätteeksi pyysin lapsia vielä piirtämään yksittäisiä asioita ja kuvioita, joita käsitelimme jo hetkeä aiemmin käydyssä keskustelussa. Tässä Pikimusta kissa ja etana - esimerkkikertomus kuvituksineen aistikävelyretken jälkeen.

”Pikimusta kissa ja etana kävi ulkolenkillä ja sitten tuli sadepäivä ja tuli kanttarelleja ja sitten kissa tuli nuuhkimaan niitä ja etana tuli sienien päälle. Ja sitten alkoi satamaan ja tuli sateenkaari esiin ja sitten tuli tähti ja sen ympärille tuli kaunista tähtisumua. Tuli syksy ja alkoi satamaan lehtiä ja sitten tuli kaunis iltarusko.

Kuva 4. Pikimusta kissa ja etana -tarinan kuvitusta.

Kukat oli syksykukkia, ne alkoi kasvamaan versoina. Sitten lehti tippui maahan, joka oli sateenkaaren värikäs. Ja sitten tuli yksi sieni, kasvoi kanttarelli, mutta siitä ei nähty oliko se kanttarelli, mutta hyvin hieno. Ja lehtiä oli kyllä maassa, hyvin koreita. Mutta sitten tuli talvi ja alkoi satamaan lunta, mutta sitten tuli kesä ja alkoi paistamaan aurinko. Ja sitten tuli yö ja alkoi tuikkia tähtiä ja kuu loistamaan. Mutta sitten yöllä alkoi satamaan vettä ja tuli pilviä. Ja ne lähtivät kotiin. Ja seikkailu oli tosi jännää. Siihen loppui satu.”

Kuva 5. Pikimusta kissa ja etana -tarinan kuvitusta.

Päivä oli pitkä, mutta antoisa, niin lapsille kuin minullekin. Oli silmin havaittavissa kuinka riemuissaan lapset olivat, kun heille oikeasti antoi aikaa ja mahdollisuuden kertoa omasta maailmastaan. Yllätyin todella, miten he puheidensa ja eleidensä kautta kaipasivat luontoon ja luonnon värien kyllästäämään ympäristöön. Vaikka asiat, joihin he tarttuivat, olivat kuinka tavallisia tahansa, kaikki ne saivat sielun, paikan tarinassa ja leikissä, aivan kuin sieni, keppi tai pilvi olisi puhallettu henkiin. Pikkuruiset vesipisarot tai lehdenpinnan monimuotoiset kiemurat, niitä ihasteltiin ja tutkittiin tarkkaan. Ne kivet ja kävyt, jotka tarttuivat retkeltämme mukaan, sivuuttivat sisäleikeissä silmin nähtävästi pastelliset muovileikkikalut. Lapset palasivat kyllä muovilelujen pariin, mutta vasta kun heidän oli aika leikkiä yksin, silloin kun kukaan vanhemmista ei ehtinyt kuuntelemaan heitä. Väkisinkin heräsi kysymys: syökö aikuisten kiire ja välinpitämättömyys lapsilta mahdollisuuden luonnon tarjoamaan värikylläisyyteen ja iloon ja taipuvatko lapset vain korvikkeeksi tyytymään pastelliseen muovimaailmaan? Kysymys voi olla provosoiva, mutta se heräsi tutkimusta tehdessä ja toimi hyvänä kimmokkeena suunnittelussa.

6.6 Haastattelut

Ensimmäinen keskustelu Elina Saaren kanssa käytiin 15.9.2009. Noin tunnin puhelu piti sisällään paljon asiaa niin huovutuksesta, tulevasta opinnäytetyöstäni kuin ammatillaisen tekemistä havainnoista. Olin kirjoittanut Saarelle sähköpostissa jo joitakin ajatuksiani työhön liittyen, joten hän osasi kertoa minulle hyvin kattavasti materiaaleista ja niiden toimivuudesta sekä, siitä mitä minun tulisi ottaa huomioon. Olin esimerkiksi ajatellut Nuno-huovutusta yhtenä vaihtoehtona mallistoni kankaanvalmistus tekniikaksi. Saari osasi kertoa sen olevan melko huono vaihtoehto lasten vaatteisiin, sekä valmistuksellisesti hyvin aikaa vievä. Vaatteen tulee kuitenkin olla hyvin huollettavissa niin, että sekä pesu että silytys ovat mahdollisia. Nuno-tekniikkaa ei kuitenkaan tarvinnut poissulkea, sitä olisi voinut halutessaan hyödyntää pienissä yksityiskohdissa. Keskusteluiden pohjalta kuitenkin päättelimme, että hyvin huollettava, pestävä, silytystä kestävä, värjättävä, muunneltava, ohut ja miellyttävä Hanki-huopa sopisi työhöni erittäin hyvin. Hanki-huopa oli minulle kuitenkin vielä vieras materiaali, joten Elina Saari suositteli, että hän lähettäisi minulle näytepaloja, joita pääsin hypistelemään, kokeilemaan ja miettimään vastaisiko Hanki-huopa materiaalillisesti sitä mitä hain.

Tein Hanki-huovalle pesukokeiluja ja totesin sen olevan todella hyvä materiaali opinnäytetyöhöni. Koska halusin materiaalin, joka on miellyttävä, on villaa, soveltuu lastenvaatteisiin, on käsiteltävissä ja on myös sopivalla tavalla erilainen. Hanki-huopa pystyi täyttämään nämä kaikki vaatimukset.

Leikkasin huovasta kaksi 10×10cm palaa. Pesin ensimmäisen palan pesukoneen pitkällä pesuohjelmalla 40 °C (kuva 6) ja toisen 60 °C asteessa (kuva 7). Käytin pestessä normaalia kirjopyykin pesu- ja huuhteluainetta. Halusin nähdä, miten materiaali reagoi ja kuinka paljon se mahdollisesti kutistuu. Villa tulisi pestä villalle sopivalla hienopesulla 30 °C tai suosia käsipesua, joka on suotuisampi materiaalille ja pidentää näin tuotteen käyttöikä.

Kuva 6. Ensimmäinen pesukokeilu 40 °C

Kuva 7. Toinen pesukokeilu 60 °C

Huopa kutistui yllättävän vähän, mutta 60 °C pesussa huopa muuttui tunnultaan vannotuneeksi ja pörröiseksi. Tämä ei kuitenkaan estäisi tuotteen käyttöä, mutta lyhentäisi mahdollisesti sen käyttöikää. Huovan reagointi tuli ottaa huomioon värjätessä sekä tulevaisuudessa suunniteltaessa tuoteinformaatiota.

Tilasin Elina Saarelta materiaalin ja sovimme, että voin olla häneen yhteydessä myöhemmässä vaiheessa, mikäli minulle tulee ongelmia materiaalin käsittelyn suhteen.

7 SUUNNITTELU- JA VALMISTUSPROSESSI

7.1 Lapsi ja kuva

Lasten tuottamia kuvia lähdin tutkimaan vastaanottajakeskeisen kuva-analyysin avulla, samoin kuten seminaarityössäni, joka ensisijaisesti ottaa huomioon kuvan katsojan näkökulmasta. Tämä merkitsee niin sanotusti keskustelua kuvan kanssa, eli minä olen luovasti ajatteleva vastaanottaja ja luon kuvalle sen sisällön. (Anttila 1998, 264.)

Lapsi, kuten aikuinenkin, tekee ja käyttää kuvia moniin eri tarkoituksiin. Niillä viestitään todellisia ja kuviteltuja tapahtumia, esineitä ja kohteita. Kuvilla voidaan kertoa kaikkein yksityisimpiä riemuja, suruja, toiveita tai havaintoja. Kuvilla voi myös ilmaista sellaisia asioita, joista ei ehkä ole mahdollista puhua millään muulla kielellä. Lapsen ja aikuisen tekemän kuvan erottaa toisistaan helposti, mutta se ei vielä todellisuudessa kerro mitään siitä, mitä kuvan taakse kätkeytyy. Mitä oivaltava, mielikuvituksekas lapsi on halunnut sanoa ja kuinka kuvan vastaanottaja osaa tulkita kuvaa. (Surakka 1994, 35.)

”Olipa kerran syksy ja sienet kukoisti ihanasti. Myrkkysienet ja syötävät sienet. Ja lehdet oli kauniin värisiä.” Lapsi 5v. (kuva 8)

Kuva 8. Puu ja sienet

Kehityspsykologiassa käytetään termiä synkretismi, joka kuvaa monimutkaisten merkitysten tiivistämistä yksinkertaisiksi muodoiksi. Synkretismi on usein havaittavissa lasten tuottamissa kuvissa sekä heidän puheissaan. Lapsi voi käyttää yksinkertaista muotoa kuvaamaan monimutkaista kohdetta tai yhdessä muodossa voi olla tiivistettyinä erilaisten esineiden ominaisuudet. Lapsen kuvissa on havaittavissa samoja piirteitä kuin mielikuvituksessa ja unissa, joissa yhdistyvät havainnot ja vaikutelmat useista eri esineistä ja tapahtumista. (Surakka 1994, 36.)

”Olipa kerran talvi. Jolloin lapsi oli menossa ulkoilulle. Ja lapsi lähtikin ulkoilulle. Mutta oli ihan liikaa lunta. Ja mutta kyllä lapsi meni pihalle kyllä leikkimään. Tulipa kauniita lumihiihtaleita taivaalta. Ja kauniit pilvet oli myös. Kauniita lumihiihtaleita oli puissa myös. Se oli varsinaisen kaunista.” Lapsi 5v. (kuva 9)

Kuva 9. Lumihiihtaleet ja pilvet

Alle kouluikäisen lapsen kuvan tekeminen on lapselle visuaalista vuoropuhelua kuvan ja oman minän kanssa. Lapsi eläytyy mielellään kuvan tekemiseen, hän dramatisoi tilannetta elein, ilmein, huudahduksin ja selittää tapahtumia samalla kun piirtää. Elektie- li ja kuva täydentävät toisiaan. (Surakka 1994, 36.)

Kuva 10. Retkellä

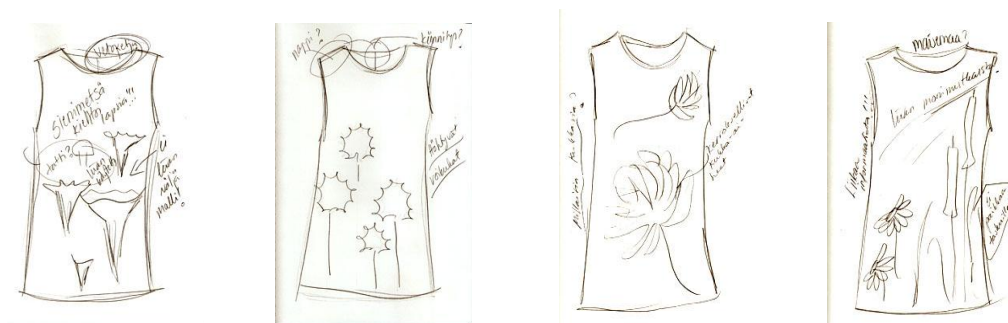
”Olipa kerran jolloin Harri, Mista ja Terppa olivat retkellä, jolloin he löysi kivoja auringonkukkia.” Lapsi 5v. (kuva 10)

Kuvien tekeminen, maalaaminen, muovailu ja rakentelu, on yksi tapa oppia tuntemaan itsensä ja maailma. Lapselle maailma on jännittävä ja kiehtova, uusi outo paikka, joka tarjoaa hämmästyttäviä, riemastuttavia ja pelottaviakin kohtaamisia. Näiden kohtaamisten merkityksen lapsi haluaa selvittää. Heijastukset seinillä kiehtovat silmää, yllättävät kaupungin äänet säikäyttävät, ukkonen salamoineen pelottaa ja pehmeä vanuttunut viltti kutsuu pehmeydellään turvalliseen uneen. Jotta lapsi pystyy ymmärtämään ja hallitsemaan jotakin, hänen täytyy rakentaa se itse, keksiä maailma uudelleen. (Surakka 1994, 36–37.)

7.2 Luonnosteluvaihe

Mallien luonnostelun aloitin jo hyvässä vaiheessa saatuaani lapsilta tarpeellisen informaation ja varmistuttuani mallistossa käytettävästä materiaalista. Luonnosteluvaihe lähti käyntiin melko helposti, koska varsinainen pohjatyö oli tehty huolellisesti. Koin todella tärkeäksi luonnoksia tehdessä, että pääsin siihen tunnelmaan, joka lapsien kertomuksista välittyi, ja heidän kokemuksiinsa erinäisistä luonnon ilmentymistä. Tämä olisi ollut mahdotonta ilman kokonaisvaltaista heittäytymistä havainnointitilanteessa.

Lasten tekemissä kuvissa aihemaailmat toistivat usein aikaisemmin luonnossa näkemämme sieniä, lehtiä, kukkia ja maisemia (kuva 11). Myös taivaankappaleet olivat lasten mieleen. Vaikka aistikävelyretki tehtiin kesällä, oli jännittävää huomata, että lapset ajattelivat kuinka luonto ilmentää itseään myös muina vuodenaikoina. Kuvien ja tarinoiden kautta tulivat esiin syksyiset värikkäät lehdet, hanget lumihuutaleineen sekä kevät solisevine puroineen (kuva 12).

Kuva 11. Alkuluonnosesimerkkejä

Kuva 12. Jatkoajattelmia

Huopa materiaalina asetti tiettyjä rajoja mallin suhteen. En kokenut sitä kuitenkaan esteeksi, koska lähtökohtaisesti halusin yksinkertaisen A-linjaisen mallin, johon huopa soveltui todella hyvin. Yksinkertainen malli tuo mielenkiintoisen materiaalin paremmin esille. A-linjainen vaate soveltuu hyvin vartalotyypiltään erimallisille lapsille. Lapset myös kasvavat hieman eri tahtiin, joten A-linjainen vaate on käytännöllinen myös tässä suhteessa, sillä tuotteen käyttöikä pidentyy.

Asujen väriä ja pintaa suunnitellessa halusin tuoda vaihtelevaa rytmiä pohjan ja kuvioiden välillä. Mekon pohjaan toivoin tunnetta ja kokonaiskuvaa, värien tanssia ja visuaalisesti kiehtovaa tekstuuria. Jätin tietoisesti katsojalle tilaa nähdä mekon pinta kuin maisemana, itselle tutulla ja tärkeällä tavalla. Kuvioihin halusin puolestaan tuoda lapsenomaista tuntua, lapsille tuttuja, pelkistetyn pehmeitä muotoja. Kaksi melko erilaista materiaalin käyttötapaa yhdessä luo mielenkiintoa ja syvyyttä tuotteelle.

Kuvioiden asettelussa otin huomioon seminaarityössä tekemäni havainnot lasten huomion keskittymisestä keskivartaloon. Halusin siten asettaa kuviot vaateen etukappaleelle niin, että ne ovat lapsen havaittavissa, kun vaate on hänen päällään. Huomioin myös ollessani lasten kanssa, että kaikki pienet taskut ja esineiden piilopaikat olivat mieluisia vaatteissa, joten päätin yhdistää kuviot ja taskut, ja saada näin yllätyksellisiä ratkaisuja.

7.3 Mallien valinta

Halusin valikoida aiheet, jotka useimmin luonnossa olivat lasten kiinnostuksen kohteina ja toistuivat lasten puheissa sekä piirroksissa. Suunnittelijana olen myös vastuussa siitä, että lähdin valmistamaan niitä malleja, joille uskoin olevan kysyntää ja joihin kuluttaja tarttuu. Pidin mielessä työni viitekartan, jossa asiakkaan ja lapsen, yhteistyökumppanin sekä suunnittelijan vaikutus toisiinsa nivoutuu toimivaksi tuotteeksi eli syntyy käytännön, teorian ja ajattelun sekä toiminnan välinen vuorovaikutussuhde, toisin sanoen toimintatutkimus.

Anja Junttilan kanssa käydyssä keskustelussa kävi ilmi, että kysyntää erilaisille tuotteille on, mutta esimerkiksi lähdeettäessä tarjoamaan suunnitelmieni kaltaisia mekkoja, tulee huomioida, että tuote on sopivan erottuva: Ei turhan neutraali, muttei myöskään liian räiskyvä. Todellisuudessa vastauksen siihen, kuinka tuote otetaan vastaan, saa vasta, kun on kanssakäymisessä asiakkaiden kanssa, Junttila muistutti. Junttila katsoi luonnoksiani ja näytti vihreää valoa alustavasti valitsemilleni malleille, todeten aiheiden ja materiaalin olevan hyvin mielenkiintoinen yhdistelmä.

Valmistettaviksi malleiksi valikoituivat mallit Kukkasilla, Aurinko ja tuhat kuuta, Pilvilinnoja, Ruska, Sienimetsällä ja hopeiset hiutaleet (kuva 13).

Kuva 13. Valitut mallit

Keskustelimme vielä tuotteiden myynnistä ja myyntipaikoista. Halusin tietää, kuinka helposti asiakkaat tarttuvat erikoisempiin tuotteisiin esimerkiksi lastenvaateliikkeissä asioidessaan. Yllätyksekseni asiakkaiden puolelta tuleva kiinnostus on kuulemma suurempi kuin liikkeenharjoittajien halu ottaa erikoisempia tuotteita myyntiin. Tämä tieto oli minulle tärkeää siksi, että suunnitellessani tuotteita ja valikoidessa malleja, on hyvin tärkeä pitää mielessä, kenelle tuote on, missä sitä myydään sekä kenelle tuotteen joutuu myymään ennen kuin se kohtaa asiakkaan. Tuotteen ulkonäköön vaikuttaa siis paljolti se, että myynkö tuotteet itse vai ostaako joku ne myyntiin. Tulevaisuutta ja jatkokehittelyä ajatellen osaan lähteä viemään tuotteita oikeaan suuntaan ja hakea niille oikeaa ilmettä.

Mallistoni kuusi mekkoa on valittu niin, että ne ovat raikkaita, uudenlaisia ja erottuvia. Kuitenkin niissä on lasten tarinoiden hillittyjä aiheita ja jännittävyttä.

7.4 Kaavojen valmistus

Hyvän kaavan löytäminen ei ollut aivan helppoa vaikka malli oli suhteellisen yksinkertainen. Etsin muutaman minua miellyttäneen A-linjaisen mekon kaavat käsiini ja kuosittelin niistä sopivan kaavan. Yhden kaavan löysin Leila Albalan -kirjasta Helppoja kaavoja lapsille. Toisen kaavan sain ystävältäni, hän oli jäljentänyt kaavan aikoinaan Ottobre -lehestä 1/2009. Löysin myös kirpputorilta A-linjaisen mekon, jonka purkasin ja piirsin kappaleista kaavat. Näitä kolmea kaavaa yhdistelemällä tein uuden oman mallin (liite 7). En silti täysin luottanut mekon toimivuuteen, koska olen huomannut, että vaikka joku asia toimii paperilla, se ei välttämättä toimi päällä. Päätin valmistaa vielä vastaavasta kankaasta protomallin (kuva 14) ja sovitin sen oikean kokoiselle lapselle. Tein tarvittavat muutokset kaavaan.

Kuva 14. Protomalli mekosta

Saatuani mekonkaavan valmiiksi pystyin hahmottamaan ja valmistamaan applikointien kaavat (kuva 16). Applikointien kuvat luonnostelin lasten piirroksista sekä luonnosta (kuva 15). Esimerkiksi lehtikuvion, joka oli poimittu metsäretkellä ja kuivattu aineistoksi myöhempää käyttöä varten.

Kuva 15. Applikointikuvioden suunnitelmia

Kuva 16. Applikointikuvioiden kaavoja

Haastetta kaavojen kuosittelemiin toi myös huopa materiaalina. Yleensä lastenvaatteissa käytetään esimerkiksi joustavaa trikoota, joka käyttäytyy aivan eritavalla kuin jämkämpi huopa. Tämä tuli huomioida väljyyksissä, vaatteen mukavuudessa sekä puettavuudessa. Vaatteessa tuli olla sopivasti liikkumatilaa, mutta ei liikaa, jottei huopa tunnu päällä jäykältä.

7.5 Materiaalin värjäys

Lähdin värjäämään Hanki-huopaa käyttäen visuaalista värjäystä eli seurasin maalatesani värin kehittymistä ja muuttumista sekä ohjailin värjäystä. Visuaalisessa värjäyksessä värjääjä on koko ajan tietoinen, mitä työssä tapahtuu ja vaikuttaa itse työn kulkuun. Hän määrittelee omalla kädenjäljellään, miltä työ näyttää ja mitä väriä tai sävyä tulee vielä lisätä. Hän voi myös kokeellisesti vaikuttaa liemen voimakkuuteen sekä mahdollisesti vaikutusaikaan. Visuaalinen värjäys mahdollistaa useiden eri värien ja sävyjen yhtäaikaisen käytön sekä antaa värjääjälle taiteellisen vapauden luoda näyttäviä tuotoksia. (Sisefsky & Sandberg 1984, 65.)

Käytin värjätessä apuna tunnelmakarttoja, jotka auttoivat pääsemään oikeaan tunnelmaan ja toimivat ajatusten tukena (kuva 17, kts. myös Liitteet 1-6).

Kuva 17. Tunnelmakartat

Ennen varsinaista värjäystä olin tehnyt materiaalille värikokeiluja, tekniikka- ja pesukokeiluja arvioidakseni Hanki-huovan väri-imukyvyn sekä kutistuvuuden värjäyksen aikana (kuva 18 ja kuva 19). Se helpotti myös päätöstäni siitä, kuinka suurissa paloissa materiaalia lähdin työstämään. Jaoin värjäyksen kolmeen erään. Yhdessä erässä tein kokeiluja ja maalasin mahdollisia applikointikuvioita, kahdessa jälkimmäisessä tein värjäyksen kolmen hamemateriaalin sarjassa.

Kuva 18. Värikokeiluja

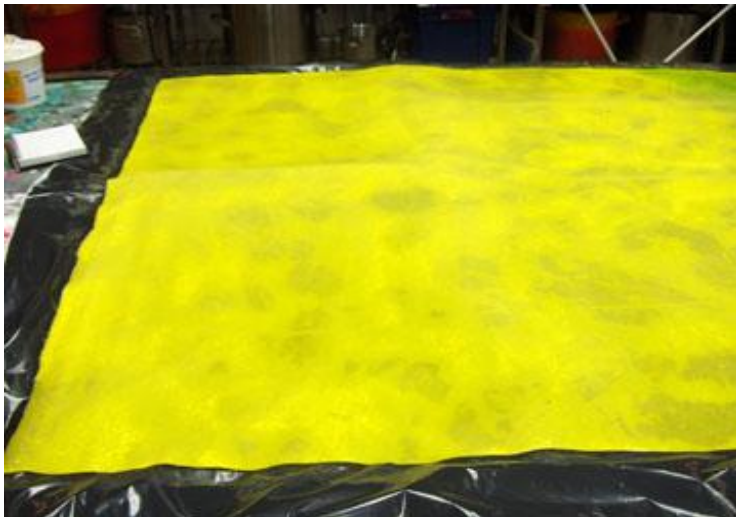
Kuva 19. Tekniikkakokeiluja

Suojasin pöydät muovilla ja asetin huovan muovien päälle ja kiinnitin sen (kuva 20). Suojasin myös itseni ja sekoitin värjäysliemet. Jaoin huovan pienillä merkeillä kolmeen osaan, jotta tiesin missä kunkin kappaleen rajat kulkivat. Näin pystyin käsittelemään kutakin kappaletta omana yksikkönä. Jokaiselle mallille olin jo aiemmin tehnyt tunnelmakartan, joka toimi värjäystilanteessa ohjeistuksena. Olin miettinyt tarkkaan millaisilla väreillä ja sävyillä pystyn leikittelemään ja saavuttamaan oikean tunnelman. Huomasin, että hyvin pienilläkin eroilla oli suuri vaikutus lopputulokseen.

Kuva 20. Värjäyksen alkutilanne

Maalattuani villan läpikotaisin märäksi (kuva 21), leikkasin kappaleet irti toisistaan, jotta pääsin työstämään niitä lisää. Kutakin kappaletta käsittelemällä halutunlaiseksi kevyesti rutistelemalla, rullaamalla tai taittelemalla, saadakseni pintaan enemmän ryhtiä (kuva 22–25).

Kuva 21. Villan kostutusmaalaus

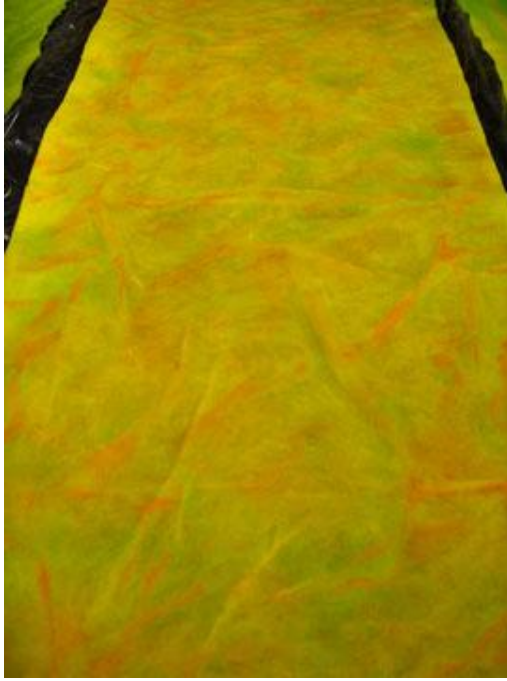

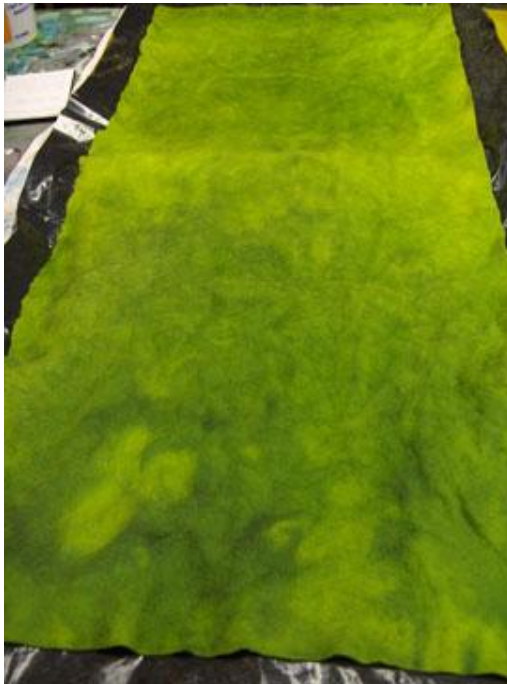
Kuva 22. Kappaleiden työstö

Kuva 23. Kappaleen personointi ja viimeistely

Kuva 24. Kappaleen personointi ja viimeistely

Kuva 25. Kappaleen personointi ja viimeistely

Kun olin käsitellyt huovan mieluiseksi, peittelin sen muovilla ja rullasin huovan muovineen kääreksi. Tein samoin muille kappaleille ja asetin rullat jätessäkkiin värin kiinnittymisen ajaksi, 48 tunniksi.

Vaikutusajan jälkeen huuhdoin kappaleet juoksevalla vedellä ohjeen mukaisesti, ensin viileästä lämpimämpää aina 60 °C asteeseen asti, jonka jälkeen vähitellen palasin viileään huuhteluveteen. Seuraavaksi painelin villasta kevyesti ylimääräisen veden pois ja asetin tasolle kuivumaan. Havaitsin parhaaksi kuivatuspaikaksi omakotitalon alakerran, jossa oli tarpeeksi hyvä ilmanvaihto ja sopiva lämpö. Valmiit huovat (kuva 26) käärin löyhästi kuljetuksen ajaksi suureen pahvilaatikkoon, jossa ilma pääsi vapaasti kiertämään.

Kuva 26. Valmiit huovat

7.6 Mallien valmistus

Varsinaisten mallien valmistuksen aloitin järjestelmällisesti vaihe vaiheelta edeten. Koin hyvin suunnitellun työjärjestyksen helpottavan oleellisesti työskentelyn jouhevuuutta sekä maksimoivan aika/hyöty-suhteen. Havaitsin, että mikäli tulevaisuudessa valmistaisin tuotteita piensarjoissa, suunnitelmallisuus korostuisi entisestään. Nyt tein leikkaussuunnitelman, leikkasin mallit ja applikointikuviot sekä niputin työt. Ennen ompelukoneelle siirtymistä suunnittelin tarkasti, kuinka kuviot asettuivat vaatteeseen.

Kuva 27. Kuvioiden ryhmittelyn suunnittelua

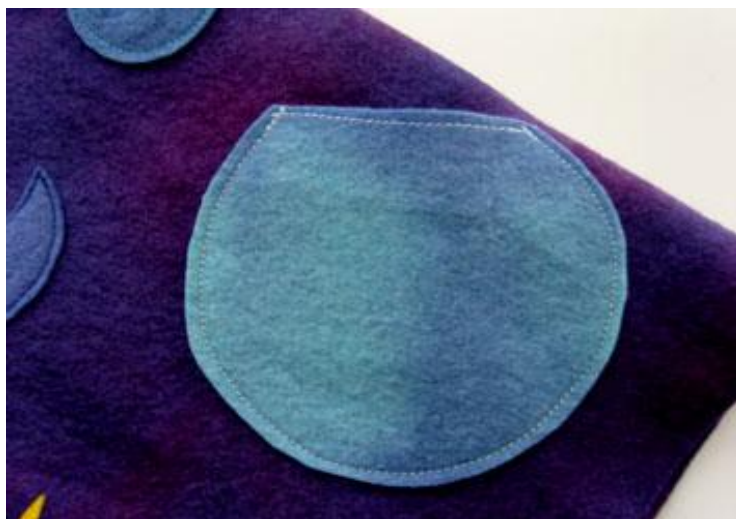
Halusin saada kuhunkin mekkoon kuvioiden oikean rytmin (kuva 27 ja kuva 28). Asetelmat saavat näyttää katsojan silmiin helpoilta, mutta niiden pitää olla ajateltu niin, että ne välittävät oikeaa viestiä.

Kuva 28. Kuvioiden rytmin suunnittelu nuken päällä

Vaikka mekot olivat yksinkertaisia kaavoitukseltaan, haastetta toivat monet yksityiskohdat, joita joutui miettimään useaan otteeseen, kuten applikointikuvioiden kiinnitystä, joka tapahtui ompelukoneella. Halusin saada tikistä siistin ja näkyvän. Kokeilin normaalia ompelukonelankaa, joka ei antanut tyydyttävää tulosta. Päätin kokeilla ohutlankaneulekoneen lankoja ja lopputulos oli halutunlainen, siisti, selkeä ja näyttävä.

Piti myös ratkaista, kuinka tuen kevyen huomaamattomasti taskunsuut. Huopa saattaa venähtää käytössä ja ryhtyä aaltoilemaan, mikäli reunassa ei ole mitään tukea. Halusin kuitenkin tuen olevan mahdollisimman huomaamaton, joten tikkasin suoranompeleen taskunsuun reunaan (kuva 29). Se estää venähtämisen ja tukee kevyesti.

Kuva 29. Taskunsuun tukitikki

Myös hihansuut ja päntie piti vahvistaa. Halusin niihin jämekämmän tuen kuin taskun suihin, joten kokeilin ohutta hieman joustavaa silikoninauhaa. Ajattelin, että se olisi voinut olla miellyttävää joustavuutensa ansiosta, mutta ommeltuani silikoninauhan paikoilleen en pitänyt huovan ja nauhan yhdistelmästä yhtään. Mikäli mekko olisi ollut vuoritettu, olisi silikoninauha voinut olla yksi mahdollisuus. Nyt kuitenkin päädyin ohueen tukinauhaan (kuva 30), joka on siisti ja pitää vaatteen tarvittavassa ryhdissä.

Kuva 30. Siisti ohut tukinauha

Pohdin myös suunnitellessani mallistoa olisivatko mekot vuorillisia vai ilman vuorta. Huopa ja se tapa jolla huopaa käsittelin, saneli mielestäni paljon sitä tunnetta, jonka halusin mekosta välittyvän, ja tähän mielikuvaan ei mielestäni sopinut vuori. Mietin myös vuorin ja huovan yhteensopivuutta, josta olisi saattanut tulla ongelmia eritavoilla käyttäytyvien materiaalien vuoksi. Vuori olisi myös saattanut tehdä paikoittain vaatteesta jäykän tai saumakohdista paksun oloisen. Hanki-huopa ei tarvitse huolitella, joten saumojen piiloon saantikaan ei ollut tarpeen. On myös huomioitavaa, että ilman vuoria tuote on huomattavasti edullisempi ja nopeampi valmistaa suuremmisakin erissä.

Parhaimmaksi kiinnitystavaksi havaitsin piilovetoketjun. Se on huomaamaton ja kätevä sekä kestää kulutusta. Napit ja nyörit sivuutin hankaluutensa vuoksi. Ne avautuvat itsestään helposti, lapset eivät välttämättä osaa itse solmia nauhoja ja napinlävet saattavat rispaantua toistuvasta käytössä.

8 VALMIIDEN MEKKOJEN ARVIOINTI

Huopaisten mekkojen suunnittelussa pyrin uudenlaisen ja raikkaan ulkonäön lisäksi siihen, että mekot olisivat mahdollista valmistaa piensarjoina kohtuullisessa ajassa. Näin myös hinta pysyisi kohtuudessa ja valmistus olisi kannattavaa. Huomioin myös

materiaalin taloudellisuuden, suunnittelin selkeän leikkuu- ja värjäysjärjestelmän sekä käyttämällä applikointitekniikkaa pieninkään tilkku ei ollut hukkapala. Liitteissä ovat taso- ja poikkileikkauskuvat (Liite 8) ja esityskuvat (Liitteet 9–11) sekä kuvat valmiista mekoista (Liitteet 12–17).

Ennen opinnäytetyötä tiesin kattilavärjäyksestä, mutta vasta tutkittuani värjäystekniikoita päädyin hyödyntämään kasto/seisotus-värjäysmenetelmää. Tekniikka oli minulle uusi, mutta halusin selvittää saisinko kasto/seisotus-värjäyksellä halutun lopputuloksen. Tekniikka ei ole sidoksissa suuriin keittoastioihin eikä myöskään sähköön. Tulevaisuudessa tällä värjäystekniikalla pystyn värjäämään huopaa paikasta ja ajasta riippumatta. Villa ei myöskään tätä tekniikkaa käyttämällä rasitu niin paljon, kuin useasti lähes kiehuvaan veteen upotettaessa. Kasto/seisotus-värjäyksessä pääsin heittäytymään värjäystilanteeseen täysin ilman, että jouduin tarkkailemaan veden lämpötilaa tai kiehumispistettä, kuten liemivärjäyksessä. Värisävyillä ja viimeistelytekniikoilla pystyin ilmentämään luonnon monimuotoisuutta ja värien kirjoa.

Applikoinnilla pääsin tuomaan mekkoihin kuvioita, jotka mukailivat lasten piirustuksia. Kun kyseessä on lasten mekot, mielestäni niissä täytyy olla jotain kiehtovaa ja jännittävää. Pelkällä pohjan värjäyksellä lopputulos olisi voinut olla turhan abstraktinen. Applikoinnilla toin tuttuja, konkreettisia asioita vahvistamaan mekoista välittyvää tunnelmaa.

A-linjainen malli toimii huopamekoissa hyvin. Se antaa liikkumatilaa lapselle ja tuntuu päällä huolettomalta. Tämä tuli todistettua kuvaustilanteessa, jossa kummityttöni Mista esitteli mekot. Hän on tavanomaisesti hyvin vaativa vaatteiden suhteen, eli pieninkin kiristys, puristus tai kutiava materiaali lähtee päältä pois. Kysyin Mistan tuntemuksia vaatteesta ja hänen mukaansa mekot olivat mukavia päällä sekä kauniin värisiä. Vaatteen tulee olla hyvä päällä, mutta tarjota myös muilla aisteilla havaittavia mukavia tuntemuksia, kuten tässä tapauksessa vaatteen viehättävyyttä ja vaatteessa viihtyvyyttä lisäksi olennaisesti silmää miellyttävät tekstuuri ja värit.

Huovan tukemiseen pääntiellä ja kädensuilla käytin ohutta tukinauhaa, kun taas taskuissa päädyin reunan tukemiseen tikkauksella. Tämä taskujen tukitikki on aiheuttanut ajatuksia, että tukeeko tikkaus tarpeeksi? Aivan suinpäin en tikkaukseen päätenyt, vaan kysyin myös ompelijan näkökulmaa asiaan. Pohdimme yhdessä, että eihän huopa

kohtuuttomasti veny ja onhan tasku tikattu hyvin kiinni jo reunoistaan, joka osaltansa estää venähtämisen. Huopa elää ja aaltoilee ja se saa myös näkyä huopavaatteessa. Tukinauha taskunsiissa olisi tehnyt taskuista mahdollisesti jäykähköt ja erottuvat. Tukinauhan tarve taskunsiissa vahvistuu kuitenkin vasta sitten, kun saan mekot koekäyttöön ja kuulen parannusehdotelmia lapsilta ja vanhemmilta sekä näen käytönjäljet vaatteessa.

Koekäytössä varmistuu myös värin riittävä pysyminen. Värjäyksen jälkeen väri pysyi pesussa moitteettomana, mutta koekäytössä varmistutun siitä, että väri säilyy kirkkaana ja puhtaana pesusta toiseen. Tietysti villavaatteen turhia pesuja olisi hyvä välttää, kun tuuletuskin usein riittää. Värin säilyminen ja riittävä tuoteinformaatio ovat osa tuotelupausta ja takaavat melko varmasti tyytyväisen asiakkaan.

Olka-, sivu- ja takasaumavarat höyrytin auki ja kiinnitin siististi käsin ommellen kapaleisiin. Näin saumavarat pysyvät auki ja ommel vahvistaa saumakohdat. Vaikka ommel on siisti ja huomaamaton, on se myös työvaiheena hyvin aikaa vievä, joten tehokkuutta ajatellen pitäisi tähän työvaiheeseen mahdollisesti keksiä toinen ratkaisu. Vaihtoehtona voisi olla suora ommel, joka huolellisesti tehtynä olisi huomaamaton ja selkeästi nopeampi vaihtoehto. Toisaalta hyvin viimeistelty työ luo laadukkaan mielikuvan ja käsiommelviimeistely voi toimia lisäarvona.

9 POHDINTA

Pääongelma työssäni oli, kuinka saada tuotua lapsen silmin havainnoitua luontoa suunnittelijan silmin toimivaksi, pintastruktuuriltaan kiinnostavaksi, leikki-ikäisen lapsen mekkomallistoksi. Koska olin jo seminaarityössäni alustanut aihetta ja päässyt tutustumaan lasten maailmaan, oli työhön ryhtyminen jouhevaa. Osasin ennakoida paremmin vastaan tulevia ongelmia ja hahmottaa työn kokonaisuuden.

Malliston suunnittelussa pyrin pirteän huopaisen mekkomallon lisäksi kehittämään toimivan tuotteen, jota tällä konseptilla voin lähteä valmistamaan työkseni. En halunnut suunnitella vain satunnaista mallistoa, vaan kokonaisuuden, jossa olen pyrkinyt huomioimaan kattavasti toimivan tuotteen kriteerit. Halusin myös tehdä työn, joka

inspiroi minua ja poikii lisää ideoita sekä kasvattaa tiedonnälkääni. Löysin työtapoja, jotka vapauttivat käyttämään hyvinkin taiteellista ilmaisua, vaatimatta suuria työtiloja tai erikoisia laitteita.

Opinnäyteprojekti on ollut pitkä, mutta antoisa taival. Hyvin suunnitellun aikataulun merkitys korostui entisestään. Järjestelmällisyys takasi tehokkaan työskentelyn ja hyvä aikataulutus antoi mahdollisuuden työn ja levon toimivaan yhteensovittamiseen. Näin pitkään projektiin mahtuu myös ajankäytöllisiä yllätyksiä. Toiset työvaiheet veivät huomattavasti enemmän aikaa, kuin mitä olin osannut ajatella.

Opinnäytetyö oli kokonaisuudessaan prosessi, joka tempaisi täysillä mukaansa alkumetreiltä lähtien. Olin hyvin perillä siitä, mitä haluan ja millainen työ kuvastaa minua suunnittelijana. Opinnäytetyö oli myös kasvamisprosessi, jossa pystyin tarkkailemaan omaa työskentelyäni sekä paineensietokykyäni. Opinnäytetyö on harvinaislaatuinen mahdollisuus heittäytyä kokonaisvaltaisesti vain keskittyen yhteen suureen kokonaisuuteen. Prosessin aikana pääsee tutkimaan samalla itseään, kun etsii vastauksia tutkimusongelmiin.

Hahmotin mielestäni hyvin työn kokonaisuuden ja ongelmakohtat, joten pystyin keskittymään tutkimusprosessin oleellisiin asioihin. Pääsin lähelle lapsia ja sain heidät avautumaan maailmastaan tutkimusmenetelmiäni käyttäen. Käyttämällä osallistuvaa aktiivista havainnointia, olin tilanteessa läsnä tavallaan kahdella eri tavalla. Toisaalta olin osallistujana, mutta myös muiden käyttäytymisen seuraajana. Havainnoinnin aikana tapahtuneessa kommunikoinnissa ei ollut kyse ainoastaan kielellisestä, vaan myös eleiden, ilmeiden, liikkeiden ja kosketuksen avulla tapahtuneesta kommunikoinnista. Sanattomien asioiden kautta pääsin aivan erilaiseen tunnelmaan ja monet, ehkä muutoin huomioimatta jääneet seikat, tulivat paremmin esille. Tämän huomioin niin luonnossa, kuin piirustus- ja keskusteluhetkissä, joissa varsinainen informaatio tuli tehtävän asian ulkopuolelta eleiden kautta.

Tutkittavanani oli vain pieni osa lapsia eli vastaukset eivät vastaa koko populaatiota, mutta antavat selkeän kuvan tutkittavasta ryhmästä. Tutkimusta tehdessä en niinkään keskittynyt siihen, että lapsia olisi mahdollisimman paljon, vaan siihen, että sain tilanteesta mahdollisimman luontevan ja aidon tuntuksen. Tämä mahdollisti sen, että lapsil-

la oli edellytykset antaa rehellistä informaatiota minulle. Aistikävelyretki ja yhdessä viettämämme piirtely- ja keskusteluhetket vahvistivat ja tukivat toisiaan.

Haastattelut ja keskustelut toimivat kuin työn tukiliivinä. Palaute avasi silmiä ja auttoi pitämään jalat maassa. Sain vahvistusta ja neuvoja, ymmärsin myös useiden eri tahojen kanssa käytyjen keskusteluiden merkityksen. Keskustelut vahvistivat käsityksiäni, rikastuttivat työtä sekä opettivat katsomaan pois omista olettamuksista. On paljon sellaista tietoa, jota kukaan ei opeta tai kerro. Se on ihmisten itsensä oivaltamaa ja siihen hiljaiseen tietoon tuntuu pääsevän käsiksi vain, kun osoittaa olevansa tarpeeksi kiinnostunut aiheesta ja vakuuttaa myös omalla tietopohjallaan henkilön siitä, että on väkivoinen.

Koen edenneeni työssäni johdonmukaisesti, määrittelin selkeän tutkimusongelman ja pyrin suorittamaan kaikki tutkimuksen vaiheet kysymysten laadinnasta, yhteistyötahojen haastattelun, lapsiotoksen valinnan ja aistikävelyretken suorittamisen kautta tulosten analysointiin ja tutkimuksen tulosten raportointiin. Toimintatutkimus oli lähestymistapana työhöni, käyttämäni muut metodit tukivat sitä.

Miten näkymätön tuli näkyväksi? Parhaiten minusta siitä kertoo, kun kuvaustilanteessa Mista katseli mekkoja ja alkoi kertoa asioista, joita olimme kesällä nähneet ja kokeneet luonnossa. Kukkien haistelusta kanttarellien ihmettelyyn. Hän löysi mekoista tuttuja aiheita, jotka veivät hänet takaisin luontoon, josta lähdimme tutkimuksen alussa liikkeelle.

LÄHTEET

- Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta: Taito-, taide- ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet. Helsinki: Akatiimi Oy.
- Boncamper, I. 2004. Tekstiilioppi: Kuituraaka-aineet. Saarijärvi: Hämeen ammatti-korkeakoulu.
- Brown, P. 2001. Decoration on fabric: A sourcebook of ideas. East Sussex: Guild of Master Craftsman Publication Ltd.
- Forss, M. 1994. Tekstiilivärjäyksen uusia tuulia. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Forss, M. 2000. Värimenetelmät. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hetemäki, H.K. & Hiljama, S. 1993. Vaatteita leikki-ikäisille. Helsinki: Otava.
- Horelli, L. 1992. Lapset ympäristön tutkijoina. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- Huotari, P. & Laitakari-Svärd, I., Laakko, J. & Koskinen I. 2003. Käyttäjäkeskeinen tuotesuunnittelu: Käyttäjätiedon keruu, Mallittaminen ja arviointi. Helsinki: Gummerus.
- Jansson, T. 1964. Näkymätön lapsi ja muita kertomuksia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 1997. Elämää varten: Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Lawther, G. & Besley, A. 1994. Patchwork and quilting. Englanti: Cassel Villiers House. Suomentanut: Karhu, P. 1996. Tilkkutyöt ja päällikeompelut. Kiina: Oy Valitut Palat – Reader`s Digest Ab.
- Marttila, M-R. 2002:
<http://www.ulapland.fi/home/vies/ajankohtaista/kide/2002/2/4.htm> (15.1.2010)

Mentu, T. & Mikkela, T. & Paakkunainen, U. 2005. Huopakirja. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet: Metodologia –sarja 4. Viro: Methep International Ky.

Nieminen, M. 1975. Kauneimmat käsityöt 2. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Sisefsky, J. & Sandberg, G. 1984. Värjärin kirja: Tekstiilien kotivärjäys synteettisillä väriaineilla. Helsinki: Otava..

Sjöberg, G. 1994. Tova: Gammal teknik på nytt sätt. Trelleborg: Berlings Skogs.

Suomentanut : Kolho, P., Sipilä, L., Sturmer, D. 1994. Huopa: Käyttötuotteesta taiteeseen. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Syrjälä, L. & Ahonen, S. & Syrjäläinen, E. & Saari, S. (1994). Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Surakka, T. 1994. Lapsi keksii maailman uudelleen: Taide varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Talvitie, T. & Tammi, V. 2004. Huovutus: Hieroen, rullaten ja pistellen. Hämeenlinna: Kustannusyhtiö Tammi.

Vahtera, P. 2004. Huopaneulaus ja huovutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

ORIENTOIVAT LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS - kustannus.

Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS – kustannus.

- Anttila, P. 2005. Ilmaisui, Teos, Tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: AKATIIMI Oy.
- Buchanan, C. 1998. Tie-dyeing: Get started in a new craft with easy-to-follow projects to beginners. New Jersey: Chartwell Books.
- Ebben, K. 2004. Stich it. Lontoo: Octopus Publishing Group. Suomentanut: Santala, M., Vainikainen, V. 2007. Ompele, Kirjo, Koristele: Ideoita ja vinkkejä kodin sisustajalle. Kiina: WSOY.
- Gesell, A. & Ilg, F. 1943. Infant and child in the culture of today culture. New York: The Guidance of Development in home and Nursery School. Suomentanut: Salomaa, S. 1951. Lapsen kehitys 1. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Gesell, A. & Ilg, F. 1946. The child from five to ten. New York: Harper & bros. Suomentanut: Salomaa, S. 1954. Lapsen kehitys 2. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö
- Halttunen, K. & Hirvimäki, E. & Niinikangas, L. & Perttula, S. 2001. Tiedonhakijan opas. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelut Oy.
- Karila, I. 1982. Lapsen kanssa: Tietoa ja herätteitä lasten vanhemmille ja hoitajille. Iisalmi: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Karisto, A. & Seppälä, U-M. 2004. Maukas gradu: Valmistusvihjeitä tutkielman tekijöille. Tampere: Gummerus Kirjapainot Oy.
- Karlsson, L. 2006. Lapset kertovat. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteen tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Kosonen, M. 1997. Tutki ja tuumaile. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Lindroos, S. & Nyman, G. & Lindroos, K. 2005. Kirkas brandi. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Nummenmaa, A-R. & Nummenmaa, T. 1980. Lapsen kehitys ja kasvatus. Helsinki: Otava.

Raatikainen, L. 2008. Asiakas, tuote ja markkinointi. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Ruohomäki, H. 2000. Käsintehty brandi. Helsinki: Otava.

Rutanen, N. & Riihelä, M. 2000. Lapset kertovat: Kivi ois muurahaiselle vuori. Pienten lasten käsityksiä matematiikasta ja luonnonilmiöistä. Helsinki: STAKES ja Oy Edita Ab.

Silén, T. 2001. Laatu, brandi ja kilpailukyky. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Toft, B. 2005. Filt: Enkle teknikker. Aalborg: Forlaget Klematis A/S.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

KUVALUETTELO

Kuva 1. Viitekehys

Kuva 2. Visuaalisesti värjätty huopa on valmiina seisotukseen, joko muovilla peittäen tai rullalle käännettynä.

Kuva 3. Yksityiskohta vanhasta taidokkaasti applikointityönä valmistetusta seinävaatteesta. Nieminen, M. 1975. Kauneimmat käsityöt 2. Porvoo: Werner Söderström Osa-
keyhtiö. S. 166.

Kuva 4. Pikimusta kissa ja etana -tarinan kuvitusta

Kuva 5. Pikimusta kissa ja etana -tarinan kuvitusta

Kuva 6. Ensimmäinen pesukokeilu 40 °C

Kuva 7. Toinen pesukokeilu 60 °C

Kuva 8. Puu ja sienet

Kuva 9. Lumihiutaleet ja pilvet

Kuva 10. Retkellä

Kuva 11. Alkuluonnosesimerkkejä

Kuva 12. Jatkoajatelmia

Kuva 13. Valitut mallit

Kuva 14. Protomalli mekosta

Kuva 15. Applikointikuvioden suunnitelmia

Kuva 16. Applikointikuvioden kaavoja

Kuva 17. Tunnelmakartat

Kuva 18. Värikokeiluja

Kuva 19. Tekniikkakokeiluja

Kuva 20. Värjäyksen alkutilanne

Kuva 21. Villan kostutusmaalaus

Kuva 22. Kappaleiden työstö

Kuva 23. Kappaleen personointi ja viimeistely

Kuva 24. Kappaleen personointi ja viimeistely

Kuva 25. Kappaleen personointi ja viimeistely

Kuva 26. Valmiit huovat

Kuva 27. Kuvioden ryhmittelyn suunnittelu pöydällä

Kuva 28. Kuvioden rytmin suunnittelu nuken päällä

Kuva 29. Taskunsuun tukitikki

Kuva 30. Siisti ohut tukinauha

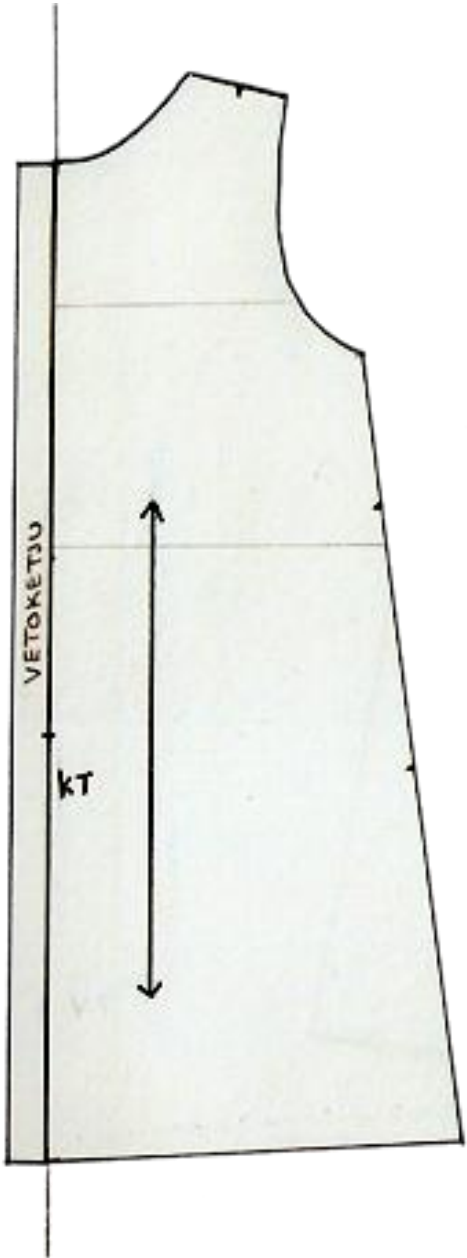
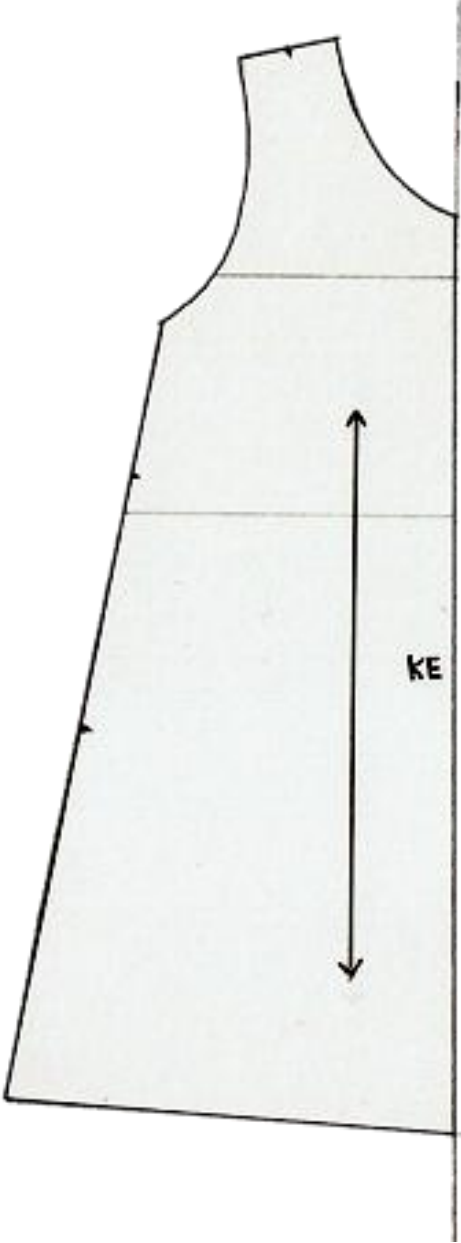

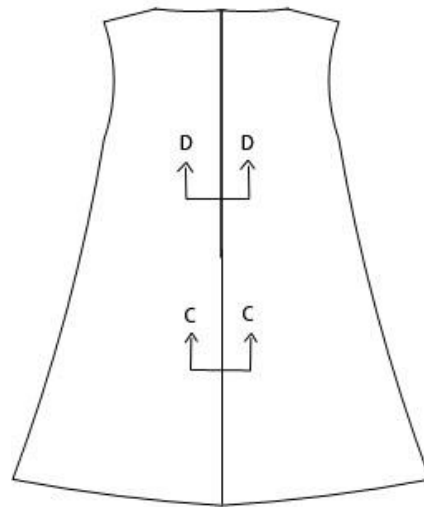
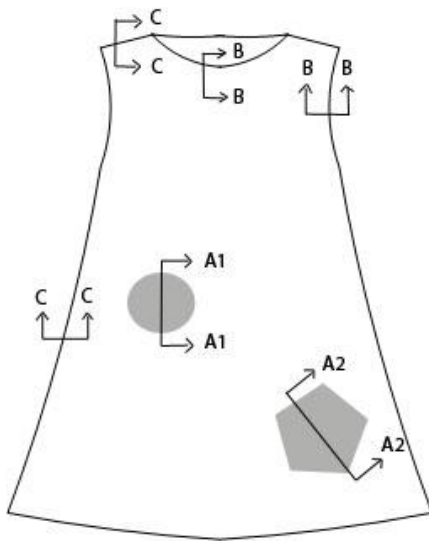

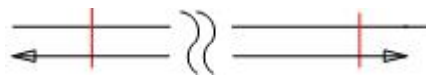

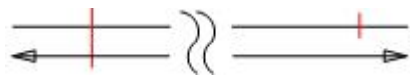

A

A1 - A1

A2 - A2

B - B

C - C

D - D

Saumanvarojen kiinnitys

